

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувачка кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Світлана ХАЛАТУР**
« ____ » _____ **2025 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення управління активами страхової компанії для
стабілізації фінансових результатів у воєнний період

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Ганна ОЛІЙНИК

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Світлана ХАЛАТУР

Дніпро – 2025

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____
« _____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ на підготовку кваліфікаційної роботи

Олійник Ганни Вячеславівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення управління активами страхової компанії для стабілізації фінансових результатів у воєнний період

Науковий керівник: Халатур Світлана Миколаївна, д.е.н., професор
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «14» жовтня 2025 р. № 3068

2. Термін подання здобувачем роботи: «06» грудня 2025 року.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, звітність ПАТ «СК «Українська страхова група», статистичні дані НБУ та Держстату, наукові публікації, аналітичні матеріали з інтернет-джерел тощо.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Вступ. 2. Теоретичні підходи до управління активами страхових компаній. 3. Аналіз управління активами ПАТ «СК «УСГ» та оцінка їх впливу на фінансові результати. 4. Напрями вдосконалення управління активами страховика для стабілізації його фінансових результатів у воєнний період. 5. Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1. Класифікація активів страхової компанії. 2. Основні групи ризиків страховиків у воєнний час. 3. Розподіл ринку ризикового страхування за валовими преміями серед ТОП-10 страховиків станом на кінець 2024 року. 4. Динаміка кількості укладених договорів і валових страхових премій СК «УСГ» у 2020-2024 рр. 5. Частки груп статей активу у балансі СК «УСГ» у 2020-2024 рр. 6. Зміна показників рентабельності СК «УСГ». 7. Динаміка обсягів фінансових вкладень СК «УСГ» і показника їх рентабельності у 2020-2024 рр. 8. Стратегічні пріоритети управління активами страхової компанії у воєнний період.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання «19» травня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні підходи до управління активами страхових компаній	травень-червень 2025	виконано
2	Аналіз управління активами ПАТ «СК «УСГ» та оцінка їх впливу на фінансові результати	липень-серпень 2025	виконано
3	Напрями вдосконалення управління активами страховика для стабілізації його фінансових результатів у воєнний період	вересень-жовтень 2025	виконано
4	Висновки і пропозиції	листопад 2025	виконано
5	Оформлення роботи	грудень 2025	виконано

Здобувачка _____
(підпис)

Ганна ОЛІЙНИК

Керівник роботи _____
(підпис)

Світлана ХАЛАТУР

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	8
1.1. Економічна сутність активів страхової компанії та їх класифікація	8
1.2. Механізм управління активами у страховій діяльності	16
1.3. Ризики діяльності страховиків у воєнний період та їх вплив на активи	25
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПАТ «СК «УСГ» ТА ОЦІНКА ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ	38
2.1. Загальна характеристика діяльності ПАТ «СК «УСГ»	38
2.2. Аналіз структури активів та динаміки їх формування	45
2.3. Оцінка ефективності використання активів страховика та виявлення проблем в управлінні ними	52
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ СТРАХОВИКА ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЙОГО ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД	60
3.1. Міжнародний досвід управління активами страхової компанії	60
3.2. Формування стратегічних пріоритетів управління активами страхової компанії у воєнний період	65
3.3. Розроблення моделі прогнозування результативності управління активами страховика	71
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління активами страхової компанії для стабілізації фінансових результатів у воєнний період»

Кваліфікаційна робота містить: 88 с., 8 рис., 17 табл., 60 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – управлінський процес щодо активів страховика.

Предмет дослідження – принципи, методи та механізми управління активами страховика.

Метою роботи є обґрунтування науково-практичних підходів до удосконалення системи управління активами страхової компанії для мінімізації ризиків і забезпечення стабільності її фінансових результатів у воєнний період.

Методи дослідження – системний та аналітичний підходи, методи фінансового аналізу, порівняльний і статистичний аналіз, методи моделювання та прогнозування, синтетичний та узагальнюючий підходи.

В ході виконання кваліфікаційної роботи представлений комплексний підхід до удосконалення управління активами страхової компанії з урахуванням воєнних ризиків та волатильності ринку, що дозволяє підвищити фінансову стійкість і стабілізувати результати її діяльності.

Результати рекомендовані до впровадження у діяльність ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

КЛЮЧОВІ СЛОВА

СТРАХОВА КОМПАНІЯ, АКТИВИ, УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ЛІКВІДНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ, ОПТИМІЗАЦІЯ АКТИВІВ, ДИВЕРСИФІКАЦІЯ, СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ

KEYWORDS

INSURANCE COMPANY, ASSETS, ASSET MANAGEMENT, FINANCIAL RESULTS, LIQUIDITY, EFFICIENCY, ASSET OPTIMIZATION, DIVERSIFICATION, MANAGEMENT STRATEGIES

ВСТУП

Воєнний період супроводжується високою турбулентністю фінансових ринків, що значно ускладнює управління активами страховими компаніями. Коливання вартості фінансових інструментів створюють ризики знецінення активів та зменшення інвестиційного доходу, що негативно впливає на фінансові результати страховика. Страхові компанії змушені одночасно забезпечувати ліквідність для виконання зобов'язань і підтримувати достатню дохідність активів, що є складним завданням у кризових умовах. Традиційні підходи до формування портфеля активів стають менш ефективними через нестабільність макроекономічного середовища. У таких умовах зростає потреба у диверсифікації активів та пошуку більш стійких інструментів.

Падіння інвестиційної активності та зниження ліквідності ринку капіталу створюють додаткові обмеження для страховиків. Підвищення рівня ризиковості вимагає впровадження адаптивних моделей управління активами, здатних швидко реагувати на зміни. Ефективне управління активами стає ключовим чинником підтримання платоспроможності та фінансової стійкості страхової компанії. Оптимізація структури активів дозволяє мінімізувати вплив воєнних ризиків і стабілізувати фінансові показники діяльності страховика. Саме тому дослідження шляхів удосконалення управління активами страхової компанії у воєнний період є вкрай актуальним і має важливе практичне та теоретичне значення.

У науковій літературі питання управління активами страховиків розглядалися багатьма дослідниками, які акцентували увагу на підвищенні їх дохідності та ліквідності в стабільних економічних умовах. Окремі роботи Л.М. Богріновцевої, С.М. Ганзюк, Н.В. Касьянової, С.В. Качули присвячені формуванню інвестиційної політики страхових компаній та оцінюванню ефективності розміщення страхових резервів. Дослідження К.В. Дядури, О.Г.

Кірдіної, С.С. Кучерівської, Д.П. Расшивалова, С.В. Юдіної, що стосуються функціонування страхового ринку у кризові періоди, зосереджуються переважно на аналізі ризиків та макроекономічних чинників впливу. Водночас питання удосконалення управління активами страхової компанії в умовах воєнного стану залишаються недостатньо вивченими, що формує наукову прогалину та обумовлює необхідність подальших досліджень.

Метою дослідження є обґрунтування науково-практичних підходів до удосконалення системи управління активами страхової компанії для мінімізації ризиків і забезпечення стабільності її фінансових результатів у воєнний період.

Згідно окресленої мети завданнями кваліфікаційної роботи було:

- визначити економічну сутність активів страхової компанії та класифікацію їх основних видів;
- проаналізувати механізми управління активами у страховій діяльності та оцінити їх ефективність у сучасних умовах;
- дослідити ризики діяльності страховиків у воєнний період та їх вплив на структуру та результативність активів;
- вивчити організаційно-економічну характеристику ПАТ «СК «УСГ»;
- проаналізувати структуру активів компанії та динаміку їх формування;
- оцінити ефективність використання активів страховика з метою виявлення проблем в управлінні;
- вивчити міжнародний досвід управління активами страховиків для адаптації найкращих практик до умов воєнного стану;
- сформулювати стратегічні пріоритети управління активами страхової компанії у воєнний період;
- розробити модель прогнозування результативності управління активами з метою стабілізації фінансових результатів страховика.

Об'єктом дослідження є управлінський процес щодо активів страховика.

Предметом дослідження є принципи, методи та механізми управління активами страховика.

У дослідженні застосовано комплекс методів, що дозволяє забезпечити всебічний аналіз управління активами страхової компанії та оцінку їх впливу на фінансові результати в умовах воєнного періоду. Зокрема, використано системний та аналітичний підходи для вивчення теоретичних аспектів управління активами, методи фінансового аналізу для оцінки структури, ліквідності та ефективності використання активів, а також порівняльний та статистичний аналіз для дослідження динаміки фінансових показників. Для розроблення рекомендацій застосовано методи моделювання та прогнозування, що дозволяють оцінити результати впровадження оптимізованої системи управління активами у кризових умовах. Крім того, використано синтетичний та узагальнюючий підходи, які забезпечують інтеграцію теоретичних знань і практичних висновків для формування ефективних управлінських рішень.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти України, звітність ПАТ «СК «Українська страхова група», а також статистичні дані НБУ та Держстату. Крім того, використано наукові публікації та аналітичні матеріали вітчизняних і зарубіжних фахівців, що дозволяє всебічно дослідити управління активами страхової компанії у воєнний період.

Наукова новизна дослідження полягає в розробленні комплексного підходу до удосконалення управління активами страхової компанії з урахуванням воєнних ризиків та волатильності ринку, що дозволяє підвищити фінансову стійкість і стабілізувати результати її діяльності.

Практична цінність роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані страховими компаніями для оптимізації структури активів, підвищення ефективності управління та забезпечення фінансової стійкості в умовах воєнного періоду.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

1.1. Економічна сутність активів страхової компанії та їх класифікація

Економічна сутність активів страхової компанії полягає в тому, що вони є сукупністю матеріальних, фінансових та нематеріальних ресурсів, які контролюються страховиком і використовуються для забезпечення виконання його страхових зобов'язань перед страхувальниками, здійснення ефективної операційної та інвестиційної діяльності, а також для формування та підтримання фінансової стійкості. Активи відображають економічний потенціал страхової компанії, її здатність забезпечувати стабільність грошових потоків, формувати страхові резерви та отримувати інвестиційний дохід [17].

Основним джерелом формування активів є страхові премії, які надходять від страхувальників і тимчасово перебувають у розпорядженні страховика до моменту здійснення страхових виплат, а також власний капітал і залучені фінансові ресурси. Рациональне розміщення активів забезпечує підвищення прибутковості страхової компанії та мінімізацію ризиків неплатоспроможності, тому склад і структура активів суворо регламентуються законодавством та нормативами фінансового нагляду [28]. Таким чином, активи виступають ключовою економічною основою функціонування страхового бізнесу, відображають його ринкову позицію, ступінь надійності та конкурентоспроможності, а ефективне управління ними сприяє зміцненню довіри клієнтів і створює передумови для сталого розвитку страхової компанії.

Класифікація активів страхової компанії є важливим інструментом оцінки їх структури, якості та ефективності використання для забезпечення фінансової стійкості страховика. У процесі здійснення страхової діяльності

компанія формує значні обсяги активів, основною метою яких є гарантування виконання зобов'язань перед страхувальниками та забезпечення прибутковості через інвестування тимчасово вільних коштів. Раціональний розподіл активів за різними ознаками дозволяє збалансувати їх ліквідність, дохідність і ризиковість, що є ключовими критеріями для підтримання стабільності страхового бізнесу [21]. Класифікація активів урахує нормативні вимоги регулятора щодо покриття страхових резервів, рівня платоспроможності та ризик-орієнтованого управління, тому виокремлення активів за певними критеріями забезпечує можливість контролю дотримання фінансових стандартів і оптимізації інвестиційної діяльності (рис. 1.1). Систематизація активів за участю в операційній діяльності, ліквідністю, рівнем ризику та формою існування створює аналітичну базу для ухвалення ефективних управлінських рішень у сфері розміщення коштів і підвищення конкурентоспроможності страхової компанії на ринку страхових послуг.

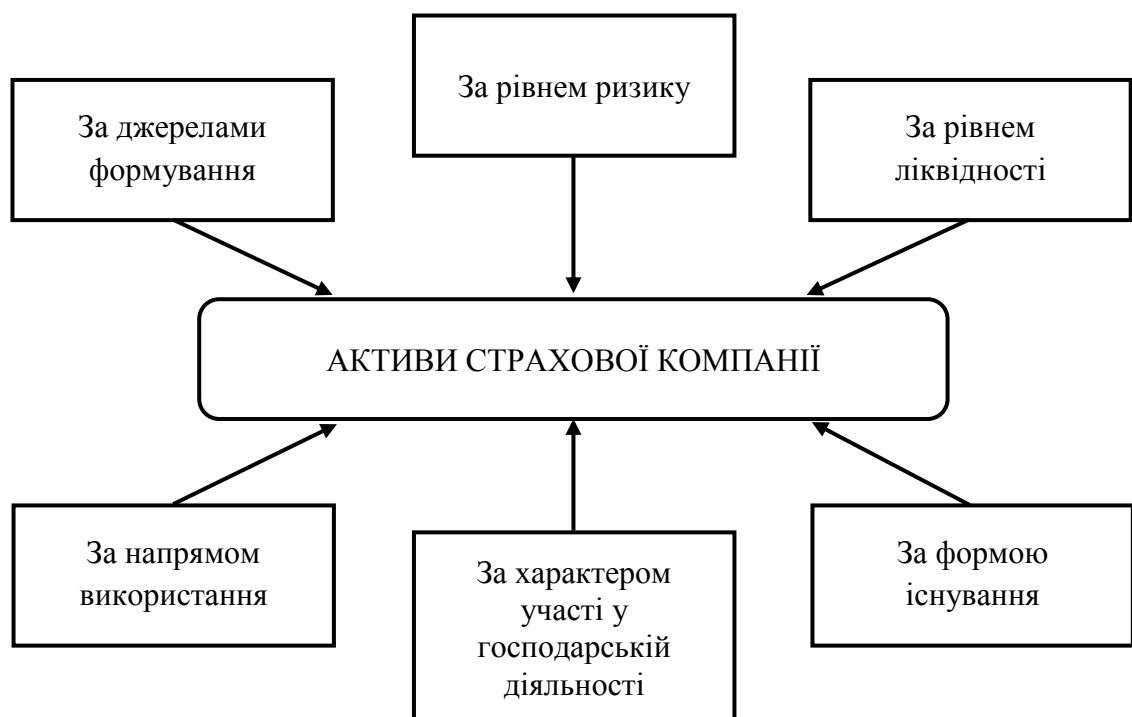

Рис. 1.1. Класифікація активів страхової компанії

Класифікація активів страхової компанії за характером участі у господарській діяльності ґрунтується на поділі їх за рівнем впливу на

забезпечення операційної та фінансової діяльності страховика, а також за періодом використання у процесі здійснення страхових операцій. Така класифікація передбачає виокремлення оборотних і необоротних активів. Необоротні активи включають ресурси, що використовуються страховою компанією протягом тривалого періоду та забезпечують її матеріально-технічну базу й стратегічний розвиток. До них належать основні засоби (будівлі, офісне обладнання, транспортні засоби), нематеріальні активи (програмне забезпечення, торгові марки, патенти), довгострокові фінансові вкладення (акції та облігації з тривалим строком погашення, інвестиції у статутні капітали інших компаній), а також інші активи, які не передбачено швидко конвертувати у грошову форму. Основною функцією цієї групи активів є підтримання стабільної інфраструктури для здійснення страхових операцій, формування інвестиційного потенціалу та забезпечення розвитку компанії у довгостроковій перспективі [35].

Оборотні активи страхової компанії характеризуються їх швидким обігом і постійною участю у поточній діяльності страховика. Їх склад включає грошові кошти в касі та на банківських рахунках, короткострокові фінансові інвестиції, які можуть швидко бути реалізовані або погашені, дебіторську заборгованість за страховими преміями, а також інші ресурси короткострокового використання. Головним завданням оборотних активів є забезпечення безперервності операцій страхування, виконання зобов'язань перед страхувальниками, підтримання необхідного рівня ліквідності та формування джерел для здійснення розрахунків і вкладень у прибуткові інструменти. Їх структура та динаміка є ключовими показниками ділової активності страхової компанії, а ефективне управління оборотними активами дає змогу збалансувати грошові потоки та мінімізувати ризики невиконання поточних зобов'язань [47].

Необоротні активи забезпечують стратегічні цілі та довгострокову фінансову стійкість страховика, тоді як оборотні активи виконують функцію оперативного забезпечення страхових операцій і гарантують своєчасність

страхових виплат. Оптимальне співвідношення цих двох груп активів є передумовою підвищення результативності діяльності страхових компаній, зміцнення їх конкурентних позицій та забезпечення надійності страхового захисту для клієнтів [54].

Класифікація активів страхової компанії за джерелами їх формування ґрунтується на визначенні походження фінансових ресурсів, за рахунок яких створено та придбано майно й інші економічні цінності, що перебувають у розпорядженні страховика. У цьому контексті виділяють активи, сформовані за рахунок власного капіталу, за рахунок страхових резервів та за рахунок позикових чи залучених коштів, кожна з цих груп має різне функціональне призначення, рівень фінансової безпеки та ступінь впливу на платоспроможність страхової компанії [14].

Активи, що фінансуються власним капіталом, включають внески засновників, нерозподілений прибуток, емісійний дохід та інші внутрішні джерела, вони виконують стабілізуючу функцію, адже його достатній обсяг забезпечує стійкість страховика до коливань фінансового ринку та непередбачених збитків. Активи, сформовані за рахунок страхових резервів, є найважливішою частиною ресурсної бази страховика, оскільки резерви призначені для виконання зобов'язань перед страхувальниками, тому ці активи мають бути розміщені максимально надійно та ліквідно, дотримуючись нормативів диверсифікації, безпечності та відповідності термінів погашення строкам зобов'язань. Розміщення резервів охоплює інвестиції у високонадійні фінансові інструменти, банківські депозити, державні цінні папери, нерухомість за умови її високої ліквідності, а також інші дозволені регулятором напрямки [23].

Окрему категорію становлять активи, сформовані за рахунок позикових коштів, які включають фінансові ресурси, отримані шляхом кредитування, випуску боргових інструментів або інших механізмів зовнішнього фінансування. Залучений капітал дозволяє страховій компанії розширювати інвестиційний потенціал, швидко реагувати на зміни ринку, однак водночас

підвищує ризик фінансової нестійкості через необхідність обслуговування боргу та чутливість до зміни процентних ставок. Усі перелічені джерела формування активів взаємопов'язані, і їх оптимальне співвідношення є ключовим елементом стратегічного фінансового управління страховика, оскільки правильна структура активів забезпечує баланс між прибутковістю, ризиком і ліквідністю, сприяє виконанню зобов'язань перед клієнтами та підтримує довіру до страхової компанії на ринку страхових послуг [25].

Класифікація активів страхової компанії за рівнем ліквідності ґрунтується на здатності різних елементів активів бути швидко перетвореними на грошові кошти без істотної втрати їхньої вартості, що є надзвичайно важливим у страхуванні через необхідність своєчасного виконання зобов'язань перед страхувальниками. Високоліквідні активи включають грошові кошти в касі, на поточних рахунках у банках, депозити з можливістю швидкого розміщення та зняття, а також державні цінні папери з коротким строком до погашення. Ці активи забезпечують негайний доступ до фінансових ресурсів у разі виникнення страхових випадків або потреби у покритті інших термінових зобов'язань, тому саме вони формують основу оперативної платоспроможності страховика [39].

Середньоліквідні активи представлені короткостроковими фінансовими інструментами, такими як корпоративні облігації з високим рейтингом, депозитні сертифікати, а також дебіторська заборгованість із прогнозованими строками погашення. Їх можна реалізувати у відносно стислі терміни, проте такий продаж може супроводжуватися певними фінансовими втратами чи залежністю від ринкових умов. Низьколіквідні активи – це переважно довгострокові інвестиції, нерухомість, інтелектуальна власність, обладнання, програмні продукти та інші нематеріальні активи. Попри те, що вони можуть приносити прибуток у довгостроковій перспективі, їхня реалізація є складною і потребує значного часу, що робить їх придатними насамперед для інвестиційної діяльності, а не для забезпечення оперативних виплат [48].

Оптимальна структура активів страхової компанії передбачає

збалансованість між цими групами: високий рівень ліквідності гарантує своєчасне виконання зобов'язань, тоді як вкладення у середньо- та низьколіквідні активи спрямовані на отримання стабільного інвестиційного доходу в майбутньому. Таким чином, класифікація активів за рівнем ліквідності є важливим інструментом ефективного управління фінансовою стійкістю страхової компанії, дозволяючи забезпечити належний баланс між ліквідністю, дохідністю та мінімізацією ризиків [52].

Класифікація активів страхової компанії за рівнем ризику ґрунтується на потенційній ймовірності втрати їх вартості або неможливості своєчасної трансформації в грошові кошти для виконання зобов'язань перед страхувальниками. У страхуванні цей критерій має особливо важливе значення, оскільки активи є головним гарантом платоспроможності страховика та його здатності здійснювати страхові виплати в повному обсязі. Залежно від ступеня ризику активи умовно поділяються на безризикові, помірно ризикові та високоризикові. До безризикових належать активи, що характеризуються максимальною надійністю, стабільністю вартості та гарантованим доходом. Це, насамперед, державні цінні папери з високим рейтингом, депозити у фінансово стабільних банках, а також інші інструменти, захищені державними гарантіями або забезпечені високим рівнем ліквідності. Такі активи мають невисоку прибутковість, однак вони є ключовими в структурі активів страхової компанії, адже забезпечують виконання нормативів платоспроможності та фінансової стійкості [49].

Помірно ризикові активи включають інструменти, дохідність яких є вищою, але зростає і ймовірність недоотримання доходу або знецінення інвестицій. До цієї групи відносять корпоративні облігації підприємств з надійним, але не найвищим кредитним рейтингом, облігації муніципалітетів, комерційні депозити, а також частину інвестиційних фондів з диверсифікованим портфелем. Такі активи використовуються для підвищення інвестиційного доходу страхової компанії, проте потребують ретельного моніторингу ринку та аналізу фінансового стану емітентів.

Високоризикові активи – це ті, що мають значну волатильність, нестабільний рівень прибутковості або відсутність гарантій повернення вкладених коштів. До них відносять акції, інвестиції в інноваційні та стартап-проекти, похідні фінансові інструменти, нерухомість у нестабільних регіонах чи сегментах ринку. Незважаючи на те, що такі активи можуть сформувати високий інвестиційний дохід, їх частка в активному портфелі страховика має бути обмеженою нормативами регулювання та політикою ризик-менеджменту [58].

Вибір рівня ризику інвестування активів залежить від специфіки діяльності страхової компанії, структури страхових резервів, строковості зобов'язань і ринкової кон'юнктури. Раціональний баланс між низьким, середнім і високим рівнем ризику забезпечує не лише підвищення прибутковості діяльності, а й гарантію збереження капіталу та належний рівень фінансової безпеки страхової компанії в умовах динамічного та непередбачуваного фінансового ринку [6].

Класифікація активів страхової компанії за формою існування ґрунтується на їхній природі та способі використання у страховій діяльності. До цієї класифікаційної групи входять матеріальні, фінансові та нематеріальні активи. Матеріальні активи становлять собою фізичні об'єкти, якими володіє страховик для забезпечення операційної діяльності. До них належать основні засоби, такі як будівлі офісів, транспортні засоби, комп'ютерна техніка, обладнання, меблі, а також певні запаси у разі їх наявності. Вони забезпечують матеріальну основу функціонування страхової компанії, створюють умови для надання страхових послуг та обслуговування клієнтів, проте безпосередньо не генерують страхового доходу, що визначає їхній допоміжний характер у структурі активів [4].

Фінансові активи є основною частиною активів страховика, оскільки саме вони використовуються для розміщення страхових резервів з метою отримання інвестиційного доходу та підтримання фінансової стійкості. До фінансових активів відносять депозити в банківських установах, державні та

корпоративні цінні папери, інвестиційні сертифікати, кошти на поточних рахунках, а також інші форми фінансових вкладень. Цей вид активів характеризується здатністю приносити страховій компанії регулярний дохід і забезпечувати високий рівень ліквідності, що є критичним для виконання зобов'язань перед страхувальниками [11].

Нематеріальні активи страхової компанії представлені ресурсами, які не мають матеріальної форми, але здатні приносити економічні вигоди у довгостроковій перспективі. До них належать ліцензії на здійснення страхової діяльності, програмне забезпечення, патенти, авторські права, торгові марки, ділова репутація (гудвіл). Такі активи формують конкурентні переваги страховика на ринку, забезпечують доступ до спеціальних видів діяльності та сприяють підвищенню якості послуг. Водночас оцінка нематеріальних активів є складнішою, ніж матеріальних чи фінансових, оскільки їхня вартість значною мірою визначається ринковими умовами, рівнем довіри споживачів та ефективністю управління компанією [22].

Класифікація активів страхової компанії за формою існування дозволяє розмежувати їхній економічний зміст і функціональне призначення, що є необхідною умовою для формування збалансованої структури активів, ефективного управління ними, забезпечення платоспроможності та підтримання стабільної інвестиційної діяльності страховика [34].

Класифікація активів страхової компанії за напрямом використання передбачає розмежування ресурсів залежно від їх функціонального призначення у діяльності страховика, що дозволяє оцінити ефективність управління активами та рівень забезпечення страхових зобов'язань. До першої групи відносять активи, що спрямовуються на покриття страхових резервів, тобто ті, які гарантують своєчасність і повноту страхових виплат перед страхувальниками. Ці активи зазвичай відрізняються високою надійністю та ліквідністю, оскільки вони мають бути доступними у будь-який момент для виконання зобов'язань, що виникають за договорами страхування. До них належать грошові кошти на рахунках, державні цінні

папери, депозити у банках із високим рейтингом, високоліквідні корпоративні облігації та інші фінансові інструменти з низьким рівнем ризику [42].

Друга група включає інвестиційні активи, які використовуються для отримання додаткового доходу від тимчасово вільних коштів страхової компанії. Саме інвестиційна діяльність дозволяє підвищити прибутковість страховика та забезпечити зростання його капіталу. Однак такі активи частіше пов'язані з вищим рівнем ризику, що вимагає дотримання принципів диверсифікації, аналізу ринкової кон'юнктури та запровадження ефективної системи контролю ризиків [55]. Серед інвестиційних активів виділяють акції, корпоративні облігації, об'єкти нерухомості, інноваційні або стратегічні проекти, які здатні генерувати дохід у середньо- та довгостроковій перспективі.

Третю групу становлять активи, призначені для забезпечення операційної діяльності страхової компанії, функціонування її інфраструктури, формування матеріально-технічної бази та управління бізнес-процесами. Це можуть бути офісні приміщення, обладнання, транспортні засоби, програмне забезпечення, нематеріальні активи, необхідні для надання страхових послуг. Хоча такі активи не створюють прямого страхового доходу, вони є критично важливими для забезпечення стабільної роботи страховика, належного рівня сервісу для клієнтів та підтримки конкурентних переваг на ринку. Таким чином, класифікація активів за напрямом використання забезпечує аналітичну оцінку збалансованості структури активів між ліквідністю, прибутковістю та операційною ефективністю, що виступає основою фінансової стійкості та інвестиційної привабливості страхової компанії [15].

1.2. Механізм управління активами у страховій діяльності

Механізм управління активами у страховій діяльності ґрунтується на забезпеченні ефективного формування та стратегічного розміщення фінансових ресурсів з метою виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальниками та підвищення фінансової стабільності компанії. Сутність управління активами страхової компанії полягає у пошуку оптимального балансу між безпекою, ліквідністю та прибутковістю інвестиційних вкладень, адже кошти страхових резервів мають забезпечувати гарантоване покриття ймовірних страхових виплат у будь-який момент часу. Управління активами виступає ключовою функцією страховика, оскільки активи формуються внаслідок акумуляції страхових внесків, які тимчасово вільні до моменту настання страхового випадку, і саме правильний вибір напрямів їхнього розміщення дозволяє отримати додатковий інвестиційний дохід [29].

Активи страхової компанії повинні мати достатній рівень надійності, щоб мінімізувати ризик втрати капіталу, та характеризуватися швидкою конвертованістю у грошові кошти, що забезпечує здатність страховика оперативно виконувати свої зобов'язання. Крім того, управління активами передбачає постійний моніторинг ринку фінансових інструментів, аналіз ризиків та оцінку інвестиційної привабливості з урахуванням строків формування й використання страхових резервів. Ефективне управління активами дозволяє страховій компанії зміцнювати рівень платоспроможності, підтримувати конкурентоспроможність на ринку, забезпечувати зростання власного капіталу, дотримуватися вимог регулятора щодо структури й ліквідності активів та водночас забезпечувати інтереси страхувальників за рахунок підвищення надійності страхового захисту. Сутність управління активами страховика полягає не лише у технічному розміщенні інвестицій, а й у комплексному фінансовому менеджменті, спрямованому на стабільний розвиток компанії, безперервність виконання зобов'язань, ефективне використання тимчасово вільних коштів і раціональне співвідношення між рівнем ризику та очікуваною дохідністю інвестиційного портфеля [36].

Принципи управління активами страхової компанії є фундаментальною основою формування та реалізації її інвестиційної політики, адже саме від ефективного застосування цих принципів залежить здатність страховика забезпечувати стабільне функціонування, дотримання нормативних вимог і виконання страхових зобов'язань перед клієнтами. Принцип надійності означає орієнтацію на активи з мінімальним рівнем ризику, які здатні зберігати свою вартість навіть за несприятливих ринкових умов, адже страхова компанія зобов'язана гарантувати повернення коштів страхувальникам незалежно від ринкової кон'юнктури. Водночас надмірно консервативна політика може негативно вплинути на прибутковість, тому важливим є дотримання принципу ліквідності, який передбачає наявність активів, здатних швидко трансформуватися у грошові кошти для виплати страхових відшкодувань та покриття непередбачуваних витрат, що забезпечує високу платоспроможність і гнучкість у прийнятті фінансових рішень. Третім ключовим принципом є прибутковість, яка передбачає отримання достатнього рівня доходу від інвестування активів, зокрема страхових резервів, при дотриманні обмежень щодо ризику та відповідності структури активів нормативним вимогам: отриманий дохід сприяє зростанню фінансової стійкості страховика та формує основу його конкурентоспроможності [45].

Важливого значення набуває принцип диверсифікації, що передбачає розподіл вкладень між різними фінансовими інструментами, галузями, емітентами та територіями, що мінімізує сукупний ризик інвестиційного портфеля та знижує залежність результатів від коливань на окремих сегментах ринку. Принцип узгодженості строків активів і зобов'язань (ALM – управління активами і пасивами) забезпечує збалансованість строкової структури інвестицій та майбутніх виплат за договорами страхування, що дозволяє уникати дефіциту коштів у моменти виконання зобов'язань і оптимізує грошові потоки страховика. Не менш важливим є принцип регуляторної відповідності, що вимагає суворого дотримання законодавчих

норм, обмежень щодо інвестування страхових резервів, нормативів ризиковості та ліквідності активів, встановлених органами нагляду (в Україні – Національним банком України), оскільки невідповідність вимогам може призвести не лише до фінансових санкцій, а й до загрози втрати ліцензії, зниження рівня довіри клієнтів і партнерів [53].

Сукупна дія зазначених принципів формує ефективний механізм управління активами страхової компанії, спрямований на створення збалансованого інвестиційного портфеля, що забезпечує належне покриття страхових резервів, підтримання фінансової стабільності і можливість довгострокового розвитку страхової діяльності, що, у свою чергу, прямо впливає на конкурентоспроможність страховика на ринку страхових послуг.

Механізм управління активами страхової компанії охоплює комплекс взаємопов'язаних елементів і процесів, що забезпечують оптимальне формування, ефективне розміщення та постійний контроль за активами з метою покриття страхових резервів, виконання зобов'язань перед страхувальниками і досягнення стабільного інвестиційного доходу. Центральним елементом цього механізму виступає політика інвестування, яка є стратегічним документом, спрямованим на визначення ключових цілей інвестиційної діяльності, критеріїв добору активів, допустимого рівня ризику, нормативних обмежень, строків вкладення капіталу та очікуваної прибутковості. Ця політика формується з урахуванням вимог регуляторного середовища, фінансової стратегії страховика, структури страхового портфеля та характеру зобов'язань за договорами страхування [50].

Наступною складовою є формування інвестиційного портфеля, який повинен бути збалансованим за видами активів, рівнем ліквідності, ризиковістю та строками погашення, що дає змогу узгоджувати активи зі страховими резервами на принципах ALM (Asset-Liability Management). До ключових функцій механізму також належить оцінювання та моніторинг ризиків, що передбачає використання сучасних кількісних і якісних методів аналізу, таких як моделювання сценаріїв, VAR-аналіз, визначення чутливості

до ринкових коливань, аналіз кредитоспроможності контрагентів і диверсифікація вкладень задля обмеження концентрації ризиків. Ефективне управління активами передбачає наявність внутрішньої системи контролю, що базується на чіткому розподілі повноважень між інвестиційним підрозділом, службою ризик-менеджменту та аудиторським контролем [59].

Система внутрішнього моніторингу забезпечує регулярний перегляд результатів інвестиційної діяльності, оперативне реагування на макроекономічні чи ринкові зміни, коригування портфеля відповідно до динаміки страхових виплат та змін у структурі зобов'язань. Інформаційно-аналітична підтримка управління активами здійснюється завдяки використанню спеціалізованих програмних комплексів для фінансового моделювання, оцінки дохідності, вартості та ризиковості активів, що сприяє обґрунтованому прийняттю рішень. Крім того, до механізму входить процес звітності та контролю відповідності діяльності страховика нормативним вимогам, що передбачає підготовку регулярної внутрішньої та зовнішньої звітності, яку аналізують як топ-менеджмент компанії, так і державний наглядовий орган. Механізм управління активами у страховій діяльності є багатокомпонентною системою, яка поєднує стратегічні, аналітичні, регуляторні та контрольні інструменти, забезпечуючи збереження та примноження капіталу страховика, підтримання його фінансової стійкості та здатності виконувати свої зобов'язання перед клієнтами у будь-яких ринкових умовах [12].

У структурі активів страхової компанії відображається комплекс фінансових ресурсів і матеріальних цінностей, що забезпечують виконання зобов'язань перед страхувальниками, стабільність функціонування та інвестиційну діяльність страховика [1]. Основу активів становлять грошові кошти та їх еквіваленти, що характеризуються високою ліквідністю та використовуються для оперативних розрахунків і фінансування страхових виплат у разі настання страхових випадків. Значну частку в структурі активів становлять депозити в банках, які дозволяють страховим компаніям не тільки

зберігати запас ліквідності, а й отримувати гарантований інвестиційний дохід з мінімальним ризиком, оскільки банківські установи є надійними емітентами.

Важливою категорією активів є цінні папери, передусім державні облігації, які вважаються високонадійними інструментами з передбачуваним рівнем прибутковості; водночас страховики можуть інвестувати й у корпоративні облігації та акції, проте такі вкладення потребують ретельного аналізу структури ризиків та ринкової кон'юнктури. Для довгострокового розміщення ресурсів використовуються інвестиції в нерухомість, які забезпечують стабільний дохід у вигляді орендних платежів і створюють додаткову гарантію фінансової стійкості, хоча відзначаються нижчою ліквідністю порівняно з іншими інструментами. До активів страховика також належать перестрахові депозити та заборгованість перестраховиків, що виникає у процесі передачі частини ризиків іншим страховим компаніям і є механізмом диверсифікації зобов'язань; однак такі активи потребують оцінки надійності контрагентів, з якими укладаються договори перестрашування [16].

Важливим компонентом виступає дебіторська заборгованість за страховими платежами, яка має бути контрольованою і не перевищувати нормативних меж, адже її прострочення створює ризик втрати ліквідності. Законодавством встановлюються чіткі обмеження щодо складу й структури активів, що покривають страхові резерви, зокрема частка ризикових інвестицій не може переважати безпечні інструменти, а активи мають бути диверсифікованими, ліквідними та здатними забезпечити гарантоване виконання зобов'язань перед клієнтами. Структура активів страхової компанії формується з урахуванням балансу між ліквідністю, прибутковістю та надійністю, що дає змогу забезпечити оптимальний рівень фінансової стійкості, підтримувати довіру страхувальників і ефективно реалізовувати інвестиційний потенціал страхової діяльності [24].

Управління інвестиційним портфелем страхової компанії є ключовим

елементом механізму ефективного управління її активами, оскільки саме портфельне інвестування формує основу прибутковості страхової діяльності та здатність компанії виконувати зобов'язання перед страхувальниками. Вибір методів управління портфелем залежить від специфіки страхових продуктів, структури страхових резервів, ризикового профілю та тривалості зобов'язань. На практиці виділяють три основні стратегічні підходи: консервативний, помірний та агресивний. Консервативна стратегія базується на мінімізації ризиків і передбачає розміщення коштів у високонадійні та ліквідні інструменти, насамперед у державні цінні папери, депозити системно важливих банків, короткострокові грошові інструменти, що забезпечує гарантовану ліквідність для покриття страхових виплат та стабільний, хоча й невисокий рівень інвестиційного доходу [33].

Помірна стратегія передбачає збалансованість між надійністю та прибутковістю шляхом поєднання інвестицій у надійні активи з частковим використанням корпоративних облігацій, акцій стабільних компаній, нерухомості, що дозволяє підвищити загальну рентабельність портфеля за умов контролю ризиків. Агресивна стратегія передбачає інвестування у високо ризикові, але потенційно високо дохідні активи, зокрема акції інноваційних компаній, венчурні проєкти, похідні фінансові інструменти, що може забезпечити суттєве зростання капіталу, проте водночас підвищує ймовірність фінансових втрат, а тому використовується обмежено, здебільшого при формуванні вільного капіталу понад обсяг страхових резервів [46].

Сучасні методи управління портфелем також передбачають застосування технологій управління активами відповідно до зобов'язань (Asset-Liability Management, ALM). Їх сутність полягає у забезпеченні відповідності між строками погашення активів і моментами виникнення страхових виплат, а також у контролі ризиків, що виникають унаслідок розриву між активами і зобов'язаннями. Для оптимізації розміщення активів страховики активно використовують математичні та стохастичні моделі,

включаючи модель Марковіца для оцінювання ризику та доходності портфеля з урахуванням диверсифікації, модель CAPM для розрахунку очікуваної доходності з урахуванням систематичного ризику, методи stress-testing та Value at Risk для оцінювання витривалості портфеля до негативних ринкових коливань. Крім того, страховики застосовують тактичне та стратегічне управління портфелем: стратегічне визначає довгострокові орієнтири, структуру активів та рівні ризику, тоді як тактичне полягає у періодичному коригуванні портфеля з урахуванням змін ринкової кон'юнктури [13].

Узагальнюючи, методи управління інвестиційним портфелем у страховій діяльності спрямовані на досягнення оптимального співвідношення ліквідності, надійності та прибутковості, а також на забезпечення економічної стійкості страховика і підвищення його конкурентоспроможності. Вони ґрунтуються на поєднанні різних стратегічних підходів, аналітичних інструментів і систем ризик-менеджменту, що дозволяє страховій компанії не лише виконувати свої страхові зобов'язання, а й формувати інвестиційний дохід як важливе джерело розвитку та розширення страхового бізнесу [5].

Ризики при управлінні активами страхової компанії є однією з ключових складових формування ефективного механізму їхнього розміщення, адже саме від рівня ризику та здатності страховика ним управляти залежить його фінансова стійкість, платоспроможність і можливість своєчасного виконання страхових зобов'язань перед клієнтами. У страховій діяльності активи, що формуються переважно за рахунок страхових резервів та власного капіталу, мають бути розміщені таким чином, щоб забезпечувати стабільний дохід і водночас гарантувати швидке їх перетворення на кошти у разі потреби [19].

Одним із головних різновидів фінансових загроз є ринковий ризик, який виникає внаслідок коливань ринкової вартості активів під впливом змін макроекономічних умов, кон'юнктури фондового ринку, інвестиційної

привабливості секторів економіки тощо. Ризиковість операцій посилюється, коли портфель надмірно зосереджений у високоволатильних інструментах або в умовах нестабільності економіки. Не менш важливим є кредитний ризик, що передбачає можливість невиконання контрагентами своїх зобов'язань, наприклад банками, емітентами цінних паперів або перестраховиками, і може привести до втрати активів або зниження їх вартості. Крім того, страховики стикаються з процентним ризиком, що виникає через зміну ринкових процентних ставок, яка може негативно вплинути на дохідність інвестицій і порушити збалансованість між доходами від активів і витратами, пов'язаними з виконанням страхових зобов'язань [20].

У міжнародній практиці значну увагу приділяють і валютному ризику, особливо тоді, коли страхова компанія здійснює інвестиції в активи, номіновані в іноземній валюті, а її зобов'язання перед страхувальниками виражені у національній валюті, що створює додаткову залежність від курсових коливань. Ризик ліквідності полягає у можливій нестачі високоліквідних активів для оперативного проведення страхових виплат, що є критично важливим для підтримання довіри клієнтів та виконання вимог регулятора. Окремо виділяють операційний ризик, який зумовлений недоліками внутрішніх процесів управління, технічними збоями, помилками персоналу або зловживаннями, що можуть призвести до фінансових втрат і репутаційних наслідків. Усі зазначені ризики взаємопов'язані та, у разі їхнього одночасного прояву, можуть спричинити системний вплив на інвестиційний портфель страхової компанії. Тому важливим завданням є застосування комплексних підходів до управління ризиками: диверсифікація портфеля, постійний моніторинг ринкової ситуації, прогнозування дохідності активів, встановлення лімітів на ризикові вкладення, використання хеджування та сучасних моделей оцінювання. Це сприяє мінімізації потенційних втрат, забезпеченню стабільного функціонування страхової компанії та зміцненню її конкурентних позицій на ринку [32].

Ефективний механізм управління активами у страховій діяльності забезпечує комплексний позитивний вплив на фінансові результати, стабільність і ринкову позицію страхової компанії. Насамперед він гарантує своєчасне виконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальниками, оскільки оптимальна структура активів забезпечує достатній рівень ліквідності, що дозволяє швидко перетворювати їх у грошові кошти для покриття страхових виплат. Це є ключовим чинником формування довіри клієнтів до страхової компанії та її репутації як надійного фінансового посередника. Водночас ефективне управління активами сприяє підвищенню рівня фінансової стійкості, оскільки активи використовуються таким чином, щоб мінімізувати ризики втрати капіталу та забезпечити стабільне покриття страхових резервів відповідно до вимог регулятора [44].

Важливим результатом також є зростання прибутковості страховика через отримання інвестиційного доходу, який становить значну частку його фінансового результату, особливо у компаніях, що здійснюють діяльність у сегменті ризикового страхування. Рациональне розміщення активів дозволяє максимізувати дохідність без порушення принципів безпечності та диверсифікації, що посилює конкурентні переваги страховика на ринку. Крім того, стабільні фінансові показники, сформовані завдяки грамотному управлінню активами, сприяють укріпленню ділового іміджу страхових компаній, підвищують їхню інвестиційну привабливість, можливість залучати партнерів і перестраховиків та розширювати ринкову частку [2]. Узагальнюючи, ефективне управління активами є фундаментальною умовою забезпечення платоспроможності, фінансового розвитку, розширення клієнтської бази та довгострокової стабільності страхової компанії в умовах висококонкурентного і ризикового ринкового середовища.

1.3. Ризики діяльності страховиків у воєнний період та їх вплив на активи

Під час воєнного періоду діяльність страхових компаній зазнає суттєвого ускладнення під впливом низки ризиків, що формують нову реальність функціонування страхового ринку. Загальна характеристика ризиків у страховій сфері в умовах війни полягає у значному зростанні невизначеності та нестабільності як у зовнішньому середовищі, так і в операційній діяльності страховиків. Військова агресія спричиняє різке підвищення ймовірності настання страхових випадків, особливо за договорами майнового страхування, страхування транспорту, життя та здоров'я громадян, що перебувають у зоні бойових дій або залучені до оборони держави. Зростання кількості та масштабів пошкоджень майна, руйнувань об'єктів інфраструктури, збільшення випадків смертності та травмування страхувальників зумовлює підвищення страхових витрат, що погіршує фінансовий результат страховиків та підриває їхню платоспроможність [18].

Крім того, економічне середовище стає нестабільним: знижується ділова активність, стрімко коливається валютний курс, зростає інфляція, існують ризики дефіциту ліквідності на фінансовому ринку. Це призводить до зниження вартості фінансових інструментів, у які інвестовані страхові резерви, і, відповідно, до погіршення структури активів. Ускладнюється прогнозування ризикових параметрів і проведення актуарних розрахунків, адже стандартні моделі ризику часто виявляються непридатними для надзвичайних умов воєнного часу. Змінюється й поведінка страхувальників: значна частина населення та бізнесу скорочує витрати на страхові продукти, особливо ті, що не є критично необхідними, що негативно впливає на обсяг зібраних страхових премій та формування резервів [27].

Окремим важливим фактором є посилення державного регулювання та наглядових вимог, спрямованих на підтримання фінансової стабільності страхового сектору. Регулятори можуть запроваджувати обмеження на

розміщення активів, вимагати додаткових резервів, посилювати контроль за дотриманням платоспроможності, що створює додаткове навантаження на страхові компанії. У комплексі зазначені ризики формують серйозні виклики для забезпечення безперервності та стабільності роботи страховиків, вимагаючи оперативної адаптації бізнес-моделей, активного управління ризиками та перегляду стратегічних підходів до інвестування й формування страхових портфелів [31].

У воєнний період діяльність страхових компаній супроводжується зростанням та ускладненням усіх видів ризиків, що обумовлено як безпосереднім впливом бойових дій, так і загальною нестабільністю економічного середовища. Страховики стикаються з необхідністю перегляду підходів до оцінювання страхового портфеля, управління активами та формування технічних резервів, оскільки ймовірність настання страхових подій різко зростає, а точність актуарних розрахунків знижується через непередбачуваність ситуації. У таких умовах особливої актуальності набуває ідентифікація ключових груп ризиків, що впливають на фінансову стійкість страховика, його здатність виконувати зобов'язання перед страхувальниками та підтримувати оптимальну структуру активів (рис. 1.2). Основними серед них є страхові, фінансові, кредитні, операційні, регуляторні та репутаційні ризики, кожен із яких має власні особливості прояву, механізми впливу на діяльність компанії та наслідки для її активів у довгостроковій перспективі [38]. Тому системний аналіз цих ризиків, їх взаємозв'язків та інструментів мінімізації є важливою передумовою забезпечення стабільності страхового ринку в умовах війни та збереження інвестиційної привабливості страхового сектору.

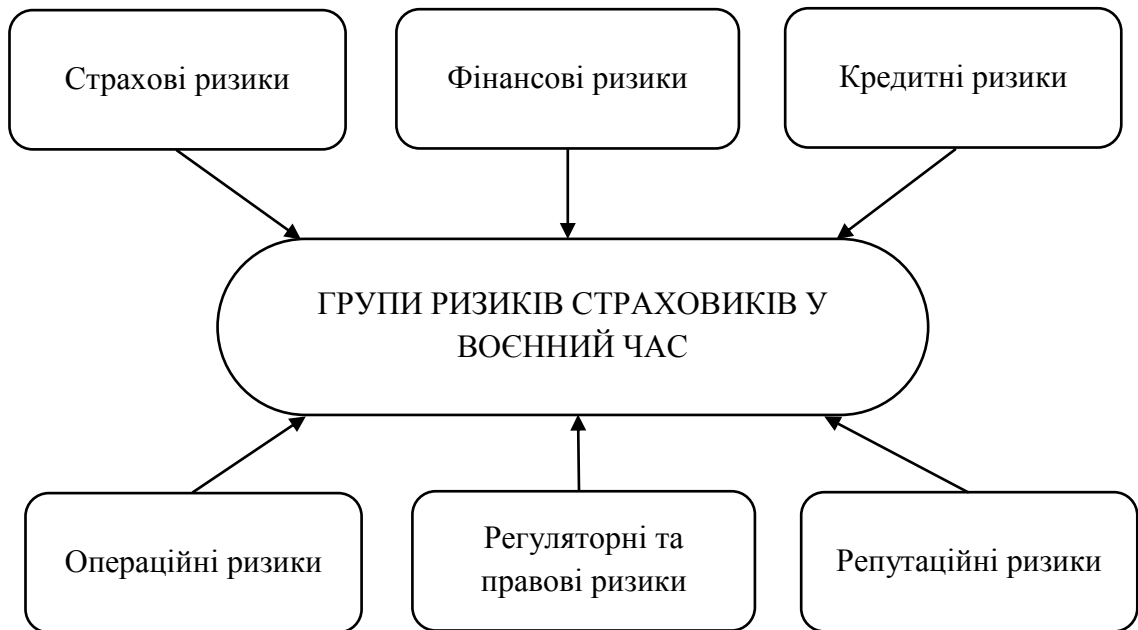

Рис. 1.2. Основні групи ризиків страховиків у воєнний час

Під час воєнного періоду страхові ризики для страховиків суттєво загострюються, оскільки зростає ймовірність настання страхових випадків, пов'язаних із руйнуванням майна, пошкодженням транспорту, зниженням життєдіяльності підприємств та збільшенням смертності населення. Різке погіршення безпекової ситуації призводить до формування страхового портфеля з підвищеною збитковістю, коли обсяг страхових виплат значно перевищує рівень страхових премій. Така диспропорція створює загрозу платоспроможності страхової компанії, оскільки потребує постійного нарощування технічних резервів для покриття можливих збитків. Ускладнюється також процес актуарних розрахунків, адже традиційні статистичні моделі ризику втрачають свою релевантність через непередбачуваність воєнних дій, нестачу достовірних даних, порушення закономірностей поширення страхових подій [41].

Страховики вимушені переглядати тарифну політику, формувати антикризові сценарії та переорієнтовувати страхову пропозицію на продукти з високим попитом, як-от майнове страхування або страхування життя та здоров'я військовослужбовців. Додатковою проблемою є територіальна асиметрія воєнних ризиків: у регіонах бойових дій укладання нових

договорів стає економічно не вигідним або навіть неможливим, а на контрольованих територіях зростає кількість заяв про відшкодування збитків, що ставить під удар фінансову стабільність страхових компаній. Збільшення навантаження на систему врегулювання збитків, обмежений доступ до об'єктів страхування та експертної оцінки майна також ускладнюють виконання договірних зобов'язань. У підсумку страхові ризики у воєнний період набувають системного характеру і вимагають від страховиків підвищення якості ризик-менеджменту, удосконалення андеррайтингу, посилення перестраховального захисту та адаптації бізнес-моделі до нових умов нестабільності [48].

У воєнний період фінансові ризики страховиків суттєво зростають, оскільки загальна економічна нестабільність, падіння виробництва, зниження ділової активності та посилення інфляційних процесів безпосередньо впливають на прибутковість інвестиційного портфеля та структуру активів страхових компаній. Одним з ключових проявів фінансових ризиків є зниження ринкової вартості активів, що зумовлено падінням фондового ринку, відтоком капіталу, зменшенням інвестицій у корпоративні цінні папери, а також збільшенням частки збиткових підприємств. У результаті страховики стикаються зі зменшенням доходів від інвестицій, що, в свою чергу, послаблює їх здатність формувати технічні резерви та забезпечувати гарантії виконання зобов'язань перед страхувальниками [51].

Значний вплив має девальвація національної валюти, яка підсилює валютні ризики, особливо при інвестуванні в іноземні активи або виконанні зобов'язань, виражених у валюті. Нестабільність гривні призводить до перерахунку валютних позицій та можливих втрат від курсової різниці, що позначається на капіталі та фінансовій стійкості страховиків [3]. Одночасно високі темпи інфляції знецінюють грошові кошти на рахунках і короткострокових депозитах, знижуючи їхню реальну вартість, що вимагає переорієнтації на інвестиції, здатні забезпечити захист від інфляційних шоків.

Воєнні ризики спричиняють ускладнення в оцінці фінансового стану контрагентів, зокрема банків та підприємств, у які розміщено інвестиції страхових компаній. Зростання частки проблемних активів, падіння кредитного рейтингу емітентів та підвищений ризик їх дефолту призводять до погіршення якості інвестиційного портфеля. У таких умовах страховики вимушені переглядати політику управління активами, зменшуючи частку ризикових фінансових інструментів, що обмежує можливості для отримання більш високої прибутковості [10].

Крім того, під час війни відбувається перерозподіл фінансових потоків, коли пріоритет отримують соціальні та оборонні видатки, що звужує можливості залучення фінансових ресурсів на ринку. Зниження попиту на деякі види страхування одночасно послаблює приплив страхових премій, що є основним джерелом формування активів страховика. Водночас обсяг страхових виплат зростає, що створює дисбаланс між надходженнями та витратами та підвищує ризик втрати ліквідності [40].

Фінансові ризики у воєнний період проявляються через нестабільність ринку капіталу, девальвацію національної валюти, інфляційний вплив, зниження якості інвестицій та нерівновагу грошових потоків, що призводить до скорочення вартості активів та зниження фінансової стійкості страхової компанії. Для мінімізації негативних наслідків страховики мають удосконалювати політику ризик-менеджменту, підвищувати диверсифікацію інвестиційного портфеля, зміцнювати ліквідність та враховувати високий рівень невизначеності економічного середовища в умовах війни [56].

Під час воєнного періоду кредитні ризики страховиків значно загострюються, що пов'язано зі стрімким погіршенням фінансового стану страхувальників, контрагентів і партнерів. Неплатоспроможність підприємств та домогосподарств, скорочення ділової активності, втрата виробничих потужностей у зонах бойових дій зумовлюють зростання ймовірності прострочення або повної невиплати страхових премій. Це призводить до зменшення надходжень страховика і створює ризик дефіциту

оборотних коштів для забезпечення поточних виплат за договорами страхування. Додатково ускладнюється робота з боржниками через обмеження доступу до документів, евакуацію персоналу, руйнування майна або припинення господарської діяльності клієнтів, що підвищує рівень дебіторської заборгованості та ускладнює її стягнення [7].

Кредитні ризики також поширюються на інвестиційну діяльність страховиків, адже у воєнних умовах значна частина корпоративних облігацій та інших фінансових інструментів втрачає свою якість через погіршення рейтингів емітентів та високу ймовірність дефолтів. Знецінення таких активів спричиняє негативну переоцінку інвестиційного портфеля компанії, знижує її капіталізацію та ставить під загрозу нормативну відповідність вимогам щодо платоспроможності та достатності активів. Також підвищується ризик невиконання зобов'язань банками-контрагентами, що може призвести до втрати депозитів або обмежень на зняття коштів, особливо у регіонах із воєнною загрозою [9].

Загалом кредитні ризики у воєнний період прямо впливають на фінансову стійкість страховика, поступово підриваючи якість та ліквідність його активів. Зростання неплатежів, збільшення обсягів проблемної дебіторської заборгованості, зниження ринкової вартості інвестицій призводять до формування додаткових резервів під знецінені активи, що, у свою чергу, збільшує витрати та скорочує власний капітал. Це знижує здатність страховика виконувати свої зобов'язання перед страхувальниками, ускладнює залучення нових клієнтів і може спричинити довгострокову втрату фінансової стійкості. Лише активне управління кредитними ризиками, посилення контролю за платіжною дисципліною клієнтів, диверсифікація інвестицій та співпраця з надійними фінансовими установами здатні частково мінімізувати негативний вплив війни на активи страхової компанії [57].

Операційні ризики страховиків у воєнний період посідають одне з провідних місць серед загроз, що здатні безпосередньо порушити безперервність бізнес-процесів, знизити якість надання страхових послуг та

поставити під сумнів здатність компанії виконувати зобов'язання перед страхувальниками. В умовах активних бойових дій страховики зіштовхуються з руйнуванням чи пошкодженням власних офісів, представництв, центрів обробки даних та інших матеріально-технічних засобів, що ускладнює доступ персоналу до робочих місць і документів. Значною проблемою стає втрата або тимчасове блокування доступу до баз клієнтів, IT-систем, електронних архівів і каналів комунікації, особливо у регіонах, де тривають обстріли чи окупація.

Додаткові виклики формує вимушена евакуація персоналу та його емоційно-психологічне виснаження, що знижує загальну ефективність управління страховими процесами. Воєнні обставини стимулюють масовий перехід на дистанційні форми роботи, що, з одного боку, дозволяє підтримувати мінімальну операційну активність, а з іншого – значно підсилює кіберризики через збільшення кількості віддалених точок доступу, потенційно вразливих до хакерських атак, витоку персональних даних або несанкціонованого втручання у внутрішні системи. Також ускладнюються процеси врегулювання страхових випадків через обмежений доступ експертів та аварійних комісарів до місць подій, ризик втрати доказової бази, неможливість швидко провести оцінку збитку, що затягує виплати та погіршує рівень клієнтського сервісу. Усі ці фактори не лише знижують репутаційну надійність страхової компанії, а й призводять до непрямих фінансових втрат, зростання адміністративних витрат, зменшення ліквідності активів та ускладнення дотримання нормативів платоспроможності. Операційні ризики у воєнний період мають комплексний характер, адже підривають як внутрішню інфраструктуру функціонування страховика, так і його здатність забезпечувати фінансову стійкість та повноцінне обслуговування клієнтів [8].

Під час воєнного періоду регуляторні та правові ризики у діяльності страховиків істотно посилюються, що обумовлено як загальною нестабільністю економічного та правового середовища, так і необхідністю

держави оперативно реагувати на критичні виклики. Умови страхового ринку зазнають швидких змін через введення нових нормативно-правових актів, що регулюють порядок ліцензування страхових компаній, формування та розміщення технічних резервів, вимоги до капіталу, а також здійснення страхових виплат у зонах бойових дій [60].

Підприємства стикаються із ситуаціями, коли договори страхування не можуть бути повноцінно виконані через фізичну неможливість доступу до майна, обмежений рух капіталу або визнання певних територій такими, де настання страхового випадку вважається виключенням із покриття. Крім того, виникає загроза зростання претензій і судових спорів, оскільки страхувальники часто оскаржують відмову у виплаті або невключення військових ризиків до договору. Значним викликом для страховиків є постійне оновлення регуляторних вимог, зокрема щодо підвищення прозорості звітності, контролю за платоспроможністю та дотримання міжнародних принципів Solvency, що вимагає додаткових фінансових затрат на адаптацію процедур управління активами. Також ускладнюється взаємодія з перестраховиками, особливо іноземними, які можуть обмежувати покриття ризиків або змінювати умови співпраці у зв'язку з підвищенням рівня небезпеки на ринку України. У сукупності ці фактори призводять до зростання невизначеності у діяльності страховиків, потреби у збільшенні резервування активів, обмеження фінансової гнучкості та ризику погіршення ліквідності, що вимагає від компаній швидкої адаптації, правової грамотності та розробки нових механізмів забезпечення виконання зобов'язань перед страхувальниками навіть у найскладніших умовах війни [13].

Репутаційні ризики у діяльності страховиків пі час воєнного періоду є надзвичайно важливим елементом загальної системи ризиків, оскільки довіра клієнтів до страхової компанії є ключовою основою стабільності страхового бізнесу. У воєнних умовах страховики часто стикаються з суттєвими затримками у здійсненні страхових виплат та врегулюванні збитків, що спричинено як зростанням кількості страхових випадків, так і обмеженістю

доступу до інфраструктури та фінансових ресурсів. Водночас страхувальники, які зазнали збитків унаслідок бойових дій, часто мають завищені очікування щодо компенсацій, не враховуючи специфіку страхових договорів чи виключення щодо військових ризиків. Це створює високий рівень незадоволення, який швидко поширюється у суспільстві через соціальні мережі та інформаційні ресурси, формуючи негативний імідж страховика [7].

Додатковим чинником є обмежена комунікація компаній із клієнтами у періоди пікових навантажень, коли обробка заяв уповільнюється, а клієнтська підтримка не встигає забезпечувати своєчасний зворотний зв'язок. Негативний вплив репутаційних ризиків проявляється у скороченні кількості нових страхувальників, зниженні рівня пролонгації договорів та відтоку клієнтів до конкурентів, які демонструють більш ефективну політику урегулювання збитків. Крім того, погіршення репутації ускладнює співпрацю з міжнародними перестраховиками та інвесторами, що може обмежити доступ до капіталу й перестраховальних покриттів, необхідних для фінансової стійкості страховика. Репутаційні ризики у воєнний час безпосередньо впливають на фінансові показники страхової компанії, зокрема на вартість її активів, прибутковість інвестиційного портфеля та можливість формування достатніх резервів. Успішне управління цими ризиками потребує прозорої комунікації з клієнтами, підвищення якості сервісу, впровадження цифрових інструментів обробки заяв і забезпечення максимально об'єктивного та оперативного врегулювання страхових випадків, що допоможе зберегти довіру клієнтів та мінімізувати негативні наслідки для активів страховика [19].

У воєнний період вплив ризиків на активи страховиків набуває системного та багатовимірного характеру, оскільки війна спричиняє одночасні фінансові, страхові, валютні та операційні потрясіння. Передусім активи страховиків стикаються зі зниженням ліквідності, що обумовлено необхідністю забезпечувати різке зростання обсягів страхових виплат за

договорами майнового та особистого страхування, пов'язаними з руйнуванням майна, травмами чи загибеллю громадян. При цьому надходження страхових премій нерідко скорочуються через падіння платоспроможності населення та бізнесу, а також через призупинення діяльності клієнтів, що веде до збільшення частки прострочених платежів. Водночас суттєвого впливу зазнає структура інвестиційного портфеля: ринки капіталу стають високоволатильними, що призводить до зниження вартості фондових інструментів, у які вкладені резерви страховиків [27].

Падіння курсу національної валюти зумовлює девальваційні збитки, особливо при наявності валютних зобов'язань або вкладень у активи, номіновані у гривні, що втрачають свою реальну вартість. Додатково слід зазначити ризик переоцінки активів: нерухомість, транспортні засоби та інше майно, що знаходиться в зоні воєнних дій, може бути частково або повністю знищене, а страхові портфелі, сформовані у цих регіонах, – суттєво втратити свою ринкову привабливість та ліквідність. Окремою проблемою стає обмеження доступу до активів, що перебувають на тимчасово окупованих територіях, а також втрата документального підтвердження власності, що унеможливорює їх правове відновлення або реалізацію [33].

Зростання кредитного ризику призводить до формування безнадійної дебіторської заборгованості, що безпосередньо погіршує якість активів і знижує ринкову оцінку страховика. Всі зазначені чинники разом порушують нормативні вимоги щодо структури активів і забезпеченості страхових резервів, що може негативно впливати на фінансову стійкість і показники платоспроможності відповідно до вимог регулятора. У воєнних умовах активи страховиків зазнають комплексного негативного впливу, який проявляється через зменшення їхньої вартості, втрату ліквідності, зростання ризикової складової та порушення оптимальної структури, що вимагає оперативних заходів із посилення системи ризик-менеджменту та захисту капіталу [46].

Управління ризиками для збереження активів страховиків у воєнний

період є ключовим напрямом забезпечення їх фінансової стійкості, адже саме рівень ефективності формування і підтримання інвестиційного портфеля, достатність резервів та спроможність виконувати зобов'язання перед страхувальниками визначають можливості страхової компанії продовжувати діяльність у надзвичайно нестабільних умовах. У відповідь на деградацію економічного середовища, зростання дефолтних ризиків, падіння ліквідності та збитковість страхових операцій, страховики повинні активно впроваджувати комплексні підходи до ризик-менеджменту [54].

Одним з найбільш дієвих механізмів є посилення перестрахового захисту, зокрема переорієнтація на міжнародних перестраховиків із високим кредитним рейтингом, що дозволяє частково компенсувати надмірний рівень страхових ризиків і забезпечити виплати при масових страхових подіях, пов'язаних із бойовими діями. Одночасно важливим є перегляд інвестиційної політики: у період війни пріоритет надається високоліквідним і низькоризиковим активам, таким як державні цінні папери, депозити у надійних банках, а також валютні інструменти з мінімальними коливаннями вартості. З метою зниження негативного впливу курсових коливань впроваджуються методи хеджування валютного ризику, що дозволяє мінімізувати втрати від девальвації гривні [53].

Досить важливим напрямом є цифровізація операційної діяльності страховиків, яка забезпечує безперебійність бізнес-процесів, оперативність врегулювання збитків, захист даних та підвищення довіри клієнтів. Цифрові системи дозволяють не лише оптимізувати витрати, а й своєчасно ідентифікувати операційні загрози, включаючи кіберризики, що значно зросли в умовах війни. Водночас для покриття потенційних збитків компанії зобов'язані формувати достатній обсяг технічних резервів та забезпечувати їх відповідність вимогам регулятора й стандартам платоспроможності, оскільки лише наявність стабільної резервної бази дозволяє страховикам зберігати інвестиційні активи та підтримувати довгострокову фінансову стабільність. Іншим інструментом адаптації є розвиток страхових продуктів,

які враховують потреби періоду війни: страхування майна від військових ризиків, життя військовослужбовців, медичне страхування для поранених тощо [46]. Це сприяє підтриманню попиту на страхові послуги та відновленню грошових потоків страховика. Таким чином, управління ризиками під час війни є не окремою функцією, а комплексною системою взаємопов'язаних заходів, що охоплюють фінансову, операційну, страхову та інноваційну політику компанії, спрямовану на збереження активів, дотримання нормативів платоспроможності та забезпечення ефективності діяльності в умовах критичної нестабільності.

Висновки до розділу 1

1. Активи є ключовим фінансовим ресурсом страховика, що забезпечує виконання його зобов'язань перед клієнтами та відображає платоспроможність і стійкість компанії. Вони формуються за рахунок власного капіталу, страхових резервів та залучених коштів і потребують раціонального управління для стабільного функціонування. Активи класифікуються за характером участі в діяльності, ліквідністю, ризиковістю, джерелами формування та напрямом використання. Пріоритет надається високонадійним та ліквідним інструментам, водночас забезпечуючи достатній рівень інвестиційної активності для зростання капіталу. Ефективне управління активами гарантує фінансову безпеку, конкурентні переваги та стає функціонування страховика.

2. Ефективне управління активами є ключовим чинником фінансової стійкості та конкурентоспроможності страхової компанії. Активи повинні формуватися й розміщуватися так, щоб забезпечувати своєчасність виплат та достатній рівень ліквідності. Важливо досягати оптимального співвідношення між прибутковістю, ризиком і надійністю інвестицій за

допомогою сучасних методів аналізу та портфельного управління. Механізм управління включає інвестиційну політику, контроль ризиків, диверсифікацію активів і постійний моніторинг ринку. Дотримання регуляторних вимог і нормативів страхових резервів є обов'язковим для ефективності управління. Якісне управління активами підвищує результативність інвестицій, зміцнює довіру клієнтів і забезпечує сталий розвиток страховика.

3. У воєнний період діяльність страховиків значно ускладнюється через зростання ризиків у страхових, фінансових, кредитних, операційних та регуляторних сферах. Підвищена ймовірність страхових випадків та дестабілізація ринку призводять до зростання збитковості портфеля, збільшення страхових виплат і ускладнення актуарних розрахунків. Фінансові та кредитні ризики проявляються у падінні прибутковості, знеціненні активів та збільшенні частки прострочених премій. Операційні та кіберризики, а також посилене регулювання створюють додатковий тиск на стабільність компанії. Усе це негативно впливає на активи, знижуючи їх ліквідність і погіршуючи структуру. Тому ефективне управління ризиками, диверсифікація портфеля, цифровий захист і гнучка адаптація стають ключовими для фінансової стійкості та підтримки довіри клієнтів.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПАТ «СК «УСГ» ТА ОЦІНКА ЇХ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

2.1. Загальна характеристика діяльності ПАТ «СК «УСГ»

Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «Українська страхова група» (далі – УСГ) є однією з провідних страхових організацій на території України. Компанія зареєстрована 2 серпня 2002 року, код ЄДРПОУ – 30859524, із статутним капіталом, що станом на 2024 рік становить 278 659 500 грн. Юридична адреса товариства розташована в м. Києві, вул. Івана Федорова, 32- А. Керівником компанії є Голова Правління Павло Нельга.

УСГ входить до складу міжнародної страхової групи Vienna Insurance Group (VIG), що надає компанії доступ до передових міжнародних практик, технологій управління ризиками та фінансових ресурсів. Структура власності характеризується високим рівнем іноземного капіталу: контрольна частка (92,93%) належить австрійській компанії АТВІН GmbH, а решта акцій (7,07%) – Vienna Insurance Group AG. Така структура забезпечує стабільність діяльності та високу надійність для страхувальників.

Відтак, сучасна структура власності компанії характеризується високим рівнем концентрації іноземного капіталу, що забезпечує доступ до ресурсів міжнародної страхової групи та підвищує фінансову надійність. Високий рівень іноземного контролю сприяє стабільності управлінських процесів та запровадженню сучасних підходів до управління страховими ризиками.

За даними національних звітів, ринок страхування України є значною мірою концентрованим, і домінують на ньому компанії, що працюють у сегменті «non- life» (ризикового страхування: майно, авто, відповідальність

тощо). Доля сегмента non- life становить приблизно 90% ринку, тоді як сегмент страхування життя – близько 10%.

На кінець 2024 року загальний обсяг страхових премій на ринку сягнув 54,31 млрд. грн., де на non- life припало 48,59 млрд. грн., а на life – 5,72 млрд. грн. Ринок демонструє динаміку зростання навіть в умовах економічної нестабільності, що свідчить про відновлення довіри до страхових послуг та про активізацію попиту на страхування ризиків серед фізичних і юридичних осіб. Водночас ринок характеризується високою концентрацією: на ТОП- 10 страховиків припадає понад 70% загального обсягу премій. У 2025 році за підсумками трьох кварталів п'ятірка лідерів за преміями залишалася стабільною: серед них – SG «ТАС», ARX Insurance Company, INGO, СК «ВУСО» та UNIQA.

Така висока концентрація ринку означає, що менші або середні страховики, а також нові гравці, стикаються зі значним конкурентним тиском. Багато хто з них має труднощі з підтриманням капіталу, обсягів премій і виплат – особливо в умовах макроекономічної та політичної нестабільності.

Отже, сучасна структура ринку страхування України характеризується:

- переважанням ризикового (non- life) страхування;
- концентрацією значної частини ринку у невеликій групі великих компаній;
- постійною трансформацією, пристосуванням до економічних, політичних та ринкових викликів;
- зростанням страхових премій та обсягів виплат, що вказує на відновлення активності ринку.

У цих умовах ринкової концентрації та домінування сильних гравців, місія та роль УСГ заслуговують окремого аналізу.

Згідно з оцінками ринку, УСГ належить до першої десятки страхових компаній України за основними фінансовими показниками, що підтверджує її вплив на розвиток національного страхового сектору (рис. 2.1). Ринок

характеризується помірною концентрацією, адже ТОП-10 страховиків формують 75,57% валових премій, тоді як інші компанії займають 24,43%, що свідчить про високий рівень конкуренції.

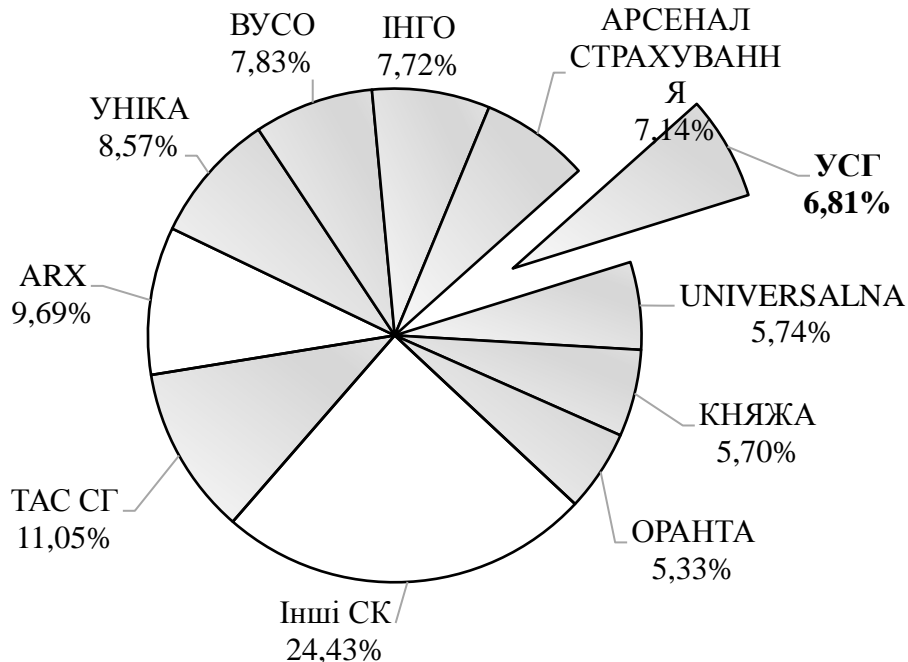

Рис. 2.1. Розподіл ринку ризикового страхування за валовими преміями серед ТОП-10 страховиків станом на кінець 2024 року

У цьому конкурентному середовищі СК «УСГ» посідає значущу позицію з часткою 6,81%, що дозволяє компанії впевнено входити до першої десятки найбільших гравців ринку. Попри те, що лідерами залишаються ТАС СГ (11,05%), ARX (9,69%) та УНІКА (8,57%), частка СК «УСГ» є співставною з показниками таких компаній, як ІНГО, ВУСО та АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ, що свідчить про стабільність її ринкових позицій та достатньо сильні конкурентні можливості. Розташування компанії у середині рейтингу демонструє, що СК «УСГ» має потенціал для подальшого зміцнення ринкової присутності, зокрема за рахунок розширення портфеля ризикових видів страхування та підвищення клієнтоорієнтованості.

Загалом структура ринку свідчить про стійкість позицій СК «УСГ», яка успішно конкурує з провідними страховиками та зберігає вагому частку у сегменті ризикового страхування.

Діяльність ПАТ «СК «УСГ» охоплює широкий спектр страхових послуг, орієнтованих як на фізичних, так і на юридичних осіб. Компанія спеціалізується на наданні страхових послуг у таких сегментах:

- 1) автомобільне страхування:
 - обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ);
 - добровільне страхування КАСКО;
 - страхування «Зелена картка» для виїзду за кордон;
- 2) страхування майна та нерухомості:
 - добровільне страхування житла та приватної власності фізичних осіб;
 - страхування корпоративного майна та активів юридичних осіб.
- 3) медичне та туристичне страхування:
 - добровільне медичне страхування (ДМС);
 - страхування від нещасних випадків та туристичне страхування.
- 4) страхування відповідальності:
 - страхування цивільної відповідальності перед третіми особами;
 - страхування специфічних видів відповідальності (власників зброї, професійне страхування тощо).

Таким чином, УСГ забезпечує комплексне покриття ризиків для різних категорій клієнтів, що сприяє диверсифікації страхового портфеля та стабільності фінансових результатів.

Аналіз наведених на рисунку 2.2 показників діяльності СК «УСГ» свідчить про різноспрямовану динаміку ключових операційних параметрів компанії протягом 2020-2024 рр. Зокрема, кількість укладених договорів продемонструвала зростання упродовж перших чотирьох років, після чого у 2024 р. відбулося різке скорочення. Так, у 2020 р. компанія уклала 542,8 тис. договорів, у 2021 р. – 635,3 тис., а у 2023 р. цей показник досягнув

максимального рівня у 687,3 тис. договорів. Це свідчить про розширення клієнтської бази, активну роботу зі страхувальниками та зростання попиту на страхові послуги. Проте у 2024 р. кількість договорів зменшилася до 403,0 тис., що може бути зумовлено зміною структури страхового портфеля, скороченням пропозицій масових страхових продуктів, підвищенням ризиковості окремих сегментів або зниженням платоспроможності населення в умовах воєнного стану.

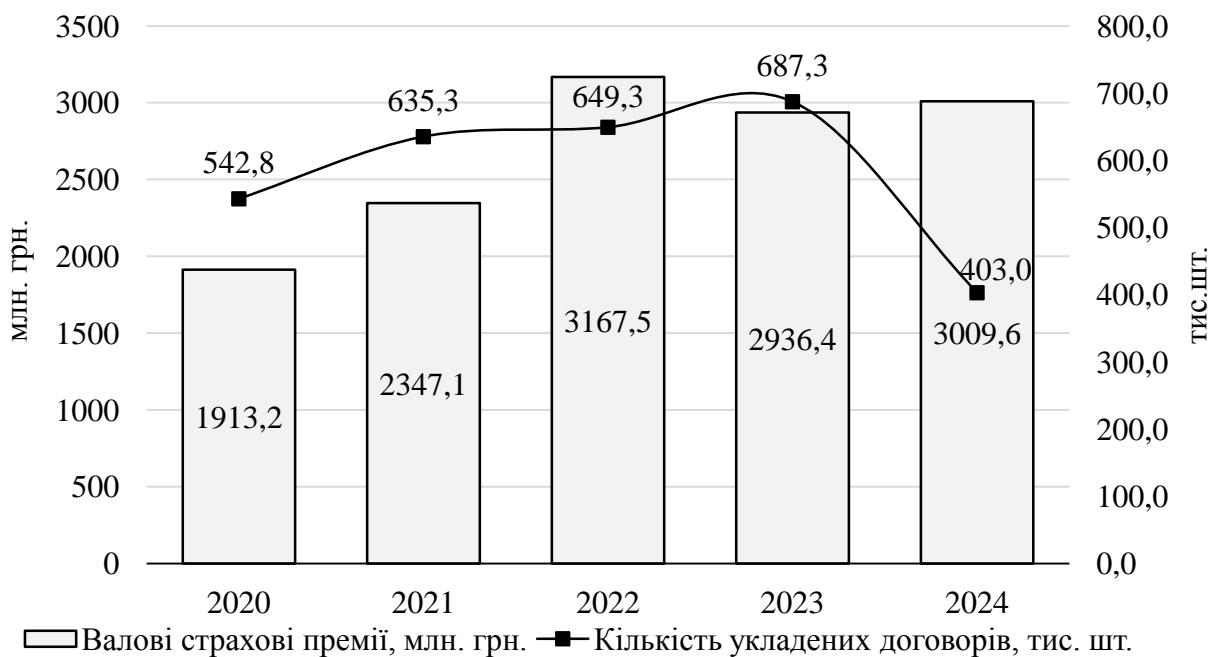

Рис. 2.2. Динаміка кількості укладених договорів і валових страхових премій СК «УСГ» у 2020-2024 рр.

Разом із цим динаміка валових страхових премій свідчить про стійке зростання доходної частини компанії. Обсяг валових премій у 2020 р. становив 1913,2 млн. грн., а у 2021 р. зріс до 2347,1 млн. грн. Найсуттєвіше зростання відбулося у 2022 р., коли премії сягнули 3167,5 млн. грн., що може бути пов'язано з підвищенням страхових тарифів, збільшенням попиту на поліси з високим ступенем ризику та посиленням ролі компанії на ринку ризикового страхування. У 2023 р. валові премії дещо скоротилися до 2936,4 млн. грн., однак у 2024 р. знову зросли до 3009,6 млн. грн., що свідчить про

адаптацію компанії до змін ринкової кон'юнктури та стабільний попит на її послуги.

Порівняння двох груп показників дозволяє стверджувати, що обсяги валових премій не завжди корелюють із кількістю укладених договорів. Незважаючи на різке скорочення кількості договорів у 2024 р. (на 41,4% порівняно з 2023 р.), валові премії залишилися стабільно високими. Це означає, що компанія переорієнтувалася на продукти з вищою страховою сумою та преміальним тарифом або збільшила частку корпоративних клієнтів, що компенсувало скорочення масового сегмента.

Таким чином, аналіз динаміки свідчить про те, що СК «УСГ» ефективно утримує позиції на ринку, забезпечуючи стабільне зростання премій навіть за умов зниження кількості укладених договорів. Це підтверджує гнучкість компанії, здатність адаптувати тарифну політику та оптимізувати структуру страхового портфеля відповідно до поточних ринкових умов.

Таблиця 2.1

Ринкова позиція СК «УСГ» в Україні станом на I півріччя 2025 р.

Показник	Обсяг премій, млн. грн.	Частка ринку, %	Рейтингова позиція
Види страхування:			
– «Зелена картка»	547,1	22,81	2
– КАСКО	498,2	7,01	6
– ОСЦПВ	493,3	5,18	6
– медичне страхування (добровільне)	233,7	6,03	6
– страхування майна	51,7	4,04	8
– страхування відповідальності	14,1	3,18	10
Рівень виплат СК «УСГ», %	46,62	x	2
Середній на страховому ринку рівень виплат, %	34,24	x	x

За підсумками першого півріччя 2025 року СК «УСГ» (табл. 2.1) демонструє стійку присутність на українському страховому ринку, зокрема у сегменті ризикового та спеціалізованого страхування. Найсильнішою позицією компанії залишається сегмент «Зелена картка», де УСГ займає друге місце з часткою 22,81% та обсягом премій 547,1 млн. грн., що свідчить про високу конкурентоспроможність компанії у сфері міжнародного автострахування та здатність залучати значну частку клієнтів. У сегменті добровільного автострахування (КАСКО) компанія посідає шосту позицію з часткою 7,01%, а за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності водіїв (ОСЦПВ) також шосте місце з часткою 5,18%, що відображає помірну активність на масовому сегменті страхового ринку. Діяльність у сфері добровільного медичного страхування демонструє частку 6,03%, що дозволяє компанії утримувати шосте місце серед учасників ринку, водночас сегменти страхування майна та страхування відповідальності характеризуються низькими показниками – 4,04% та 3,18% відповідно, що відповідає восьмій та десятій позиції і свідчить про обмежену ринкову присутність у цих напрямках. Водночас компанія відзначається високим рівнем виплат, який становить 46,62%, що перевищує середній показник по ринку у 34,24%, що свідчить про надійність компанії та виконання зобов'язань перед страхувальниками, що сприяє формуванню довіри та лояльності клієнтів. Загалом, СК «УСГ» утримує помітні позиції у високопопулярних сегментах страхування, зберігаючи конкурентоспроможність і демонструючи стабільну динаміку розвитку, одночасно маючи потенціал для розширення діяльності у спеціалізованих видах страхування та зміцнення своєї ринкової частки.

З огляду на структуру власності та зв'язки з міжнародною групою, УСГ має переваги, які можуть підсилити її ринкові позиції навіть в умовах посиленої конкуренції:

- міжнародний досвід та доступ до ресурсів (капіталу, стандартів, перестраховування), що підвищують рівень надійності;

- диверсифікований портфель страхових продуктів (авто, майно, відповідальність, майнове, корпоративне), що зменшує залежність від одного сегмента;

- потенціал розширення присутності на ринку non- life, який домінує в Україні.

Водночас УСГ стикається з типовими для українського ринку викликами:

- високою конкуренцією з боку великих страховиків, які мають більші ресурси для масштабування та маркетингу;

- необхідністю стабільного управління ризиками, особливо в умовах економічної нестабільності, військових ризиків, політичної невизначеності – факторів, які здатні впливати на прибутковість та ліквідність;

- потребою постійного адаптування продуктів до змін у попиті, регуляторному середовищі, поведінці споживачів.

Беручи до уваги наведене вище, можна зробити висновок, що УСГ має міцну базу для утримання та розширення своєї ринкової присутності. Основою для цього служать:

- стабільна структура власності з іноземним капіталом;
- диверсифікований страховий портфель;
- наявність помітних позицій у ключових сегментах non- life;
- можливість використання міжнародних стандартів, інструментів перестраховування та управління ризиками.

Водночас подальший успіх УСГ залежатиме від здатності реагувати на зовнішні шоки, підтримувати фінансову стійкість, адаптувати продукти до змін попиту та законодавства, а також конкурувати з провідними гравцями за якістю сервісу та привабливими умовами для клієнтів.

2.2. Аналіз структури активів та динаміки їх формування

Аналіз структури активів страхової компанії дозволяє виявити оптимальні напрями їх формування для забезпечення стабільності фінансових результатів. Динаміка зміни активів свідчить про ефективність управлінських рішень та здатність компанії протистояти фінансовим ризикам. Сталий баланс між різними видами активів сприяє зменшенню волатильності прибутковості та підвищенню фінансової стійкості компанії.

В таблиці 2.2 представлена динаміка груп статей активу балансу СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Таблиця 2.2

Динаміка груп статей активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр., млн. грн.

Показники балансу	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна (2024 р. від 2020 р.)
Активи – всього	4755,89	2944,33	3437,76	2729,47	2988,74	-1767,15
Необоротні активи	728,3	1202,38	1004,15	736,57	1020,62	292,32
Оборотні активи	4027,04	1735,64	2427,30	1986,59	1962,36	-2064,68
Необоротні активи, утримані для продажу (групи вибуття)	0,55	6,31	6,31	6,31	5,76	5,21

Дані таблиці 2.2 відображають, що за період 2020-2024 рр. загальні активи компанії зменшились на 1767,15 млн. грн., з 4755,89 млн. грн. у 2020 році до 2988,74 млн. грн. у 2024 році, що свідчить про значну скорочену активів та потенційні фінансові ризики.

Необоротні активи зросли на 292,32 млн. грн., з 728,3 млн. грн. до 1020,62 млн. грн., що вказує на активне вкладення у довгострокові ресурси та потенційну стабілізацію фінансового положення компанії. Натомість оборотні активи зменшились на 2064,68 млн. грн., з 4027,04 млн. грн. до 1962,36 млн. грн., що може свідчити про зниження ліквідності та обмеження обігових ресурсів для покриття короткострокових зобов'язань.

Необоротні активи, утримані для продажу, зросли незначно – на 5,21 млн. грн., залишаючись мінімальною частиною балансу, що практично не впливає на загальну структуру активів. Загалом структура активів свідчить про тенденцію до зміцнення довгострокових інвестицій при скороченні обігових коштів, що потребує підвищеної уваги до управління ліквідністю для стабілізації фінансових результатів.

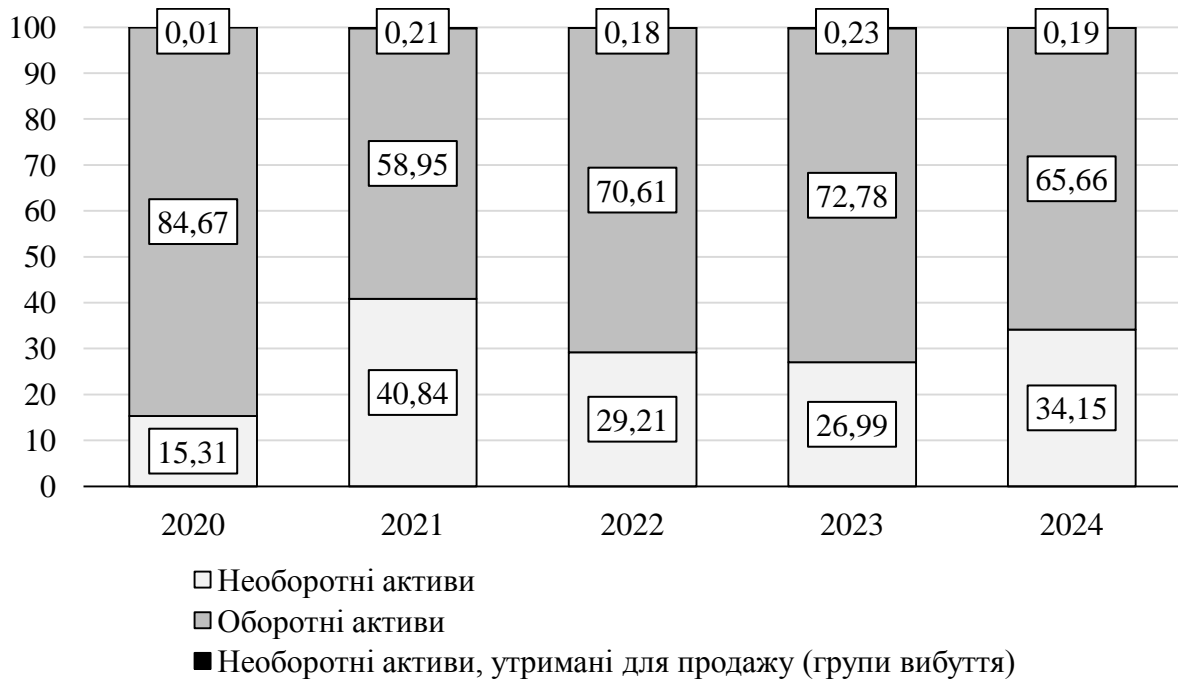

Рис. 2.3. Частки груп статей активу у балансі СК «УСГ» у 2020-2024 рр.

Аналіз часток груп активів у балансі СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показує суттєві зміни у структурі активів компанії. Частка необоротних активів зросла з 15,31% у 2020 році до 34,15% у 2024 році, що свідчить про посилення довгострокових інвестицій та спрямування ресурсів на стабілізацію фінансового положення. Одночасно частка оборотних активів знизилась з 84,67% до 65,66%, що відображає скорочення ліквідних ресурсів і потенційне зростання ризику покриття короткострокових зобов'язань. Частка необоротних активів, утриманих для продажу, залишалась мінімальною (0,19% у 2024 році), тому їх вплив на загальну структуру активів незначний. Загалом, баланс компанії демонструє тенденцію до підвищення ваги довгострокових активів при одночасному скороченні

оборотних, що потребує уваги до управління ліквідністю для підтримки фінансової стабільності.

Подальший аналіз активів полягає у більш поглибленому вивченні складових оборотних і необоротних активів компанії. У таблиці 2.3 представлена динаміка основних статей необоротних активів СК «УСГ».

Аналіз тенденцій зміни статей необоротних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показує суттєву трансформацію їх структури. Загальні необоротні активи зросли на 40,14%, з 728,3 млн. грн. до 1020,62 млн. грн., що свідчить про активне формування довгострокових ресурсів для забезпечення стабільності фінансових результатів.

Таблиця 2.3

Тенденції зміни статей необоротних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Показники балансу	2020	2021	2022	2023	2024	Темп зростання, %
Необоротні активи – всього	728,3	1202,38	1004,15	736,57	1020,62	40,14
Нематеріальні активи	6,59	4,73	3,06	2,42	2,17	-67,07
Основні засоби	27,26	20,27	20,77	44,64	49,85	82,87
Довгострокові інвестиції	0	11,22	0	13,39	14,75	100,00
Ін. фін. інвестиції	53,91	339,61	76,26	75,23	153,79	185,27
Відстрочені податкові активи	16,07	19,83	2,7	9,18	9,69	-39,70
Відстрочені аквізиційні витрати	121,2	165,11	309,02	0	0	-100,00
Залишок коштів у центр. страхов. резервних фондах	503,27	641,61	592,34	591,71	787,09	56,40
Ін. необоротні активи	0	0	0	0	3,28	100,00

Основні засоби збільшились на 82,87%, досягнувши 49,85 млн. грн., а довгострокові інвестиції зросли з 0 до 14,75 млн. грн., що вказує на посилення капітальних вкладень і диверсифікацію активів. Інші фінансові інвестиції продемонстрували найбільший приріст – на 185,27%, до 153,79

млн. грн., що свідчить про активне управління портфелем для підвищення доходності.

Натомість нематеріальні активи скоротились на 67,07%, а відстрочені аквізиційні витрати зменшилися на 100%, що зумовило зниження частки низьколіквідних або невикористаних активів. Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах зріс на 56,4%, що позитивно впливає на фінансову стійкість компанії та покриття майбутніх зобов'язань. Загалом, структура необоротних активів демонструє стратегічне зміщення до більш ліквідних і дохідних ресурсів при одночасному скороченні малоприбуткових статей.

Структурну динаміку статей необоротних активів СК «УСГ» продемонстровано у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Зміни у структурі статей необоротних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Показники балансу	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна (2024 р. від 2020 р.), +,-
Необоротні активи – всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Нематеріальні активи	0,9	0,4	0,3	0,3	0,2	-0,7
Основні засоби	3,7	1,7	2,1	6,1	4,9	1,1
Довгострокові інвестиції	0,0	0,9	0,0	1,8	1,4	1,4
Ін. фін. інвестиції	7,4	28,2	7,6	10,2	15,1	7,7
Відстрочені податкові активи	2,2	1,6	0,3	1,2	0,9	-1,3
Відстрочені аквізиційні витрати	16,6	13,7	30,8	0,0	0,0	-16,6
Залишок коштів у центр. страхов. резервних фондах	69,1	53,4	59,0	80,3	77,1	8,0
Ін. необоротні активи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,3

Аналіз змін у структурі необоротних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показує суттєве переформатування їх складу. Так, частка нематеріальних активів зменшилась з 0,9% до 0,2%, що відображає скорочення нематеріальних ресурсів у балансі.

Основні засоби зросли на 1,1 п.п., до 4,9%, а довгострокові інвестиції збільшили свою частку до 1,4%, що свідчить про посилення капітальних вкладень і інвестиційної активності. Інші фінансові інвестиції збільшилися з 7,4% до 15,1%, а залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах зріс на 8,0 п.п., до 77,1%, підкреслюючи концентрацію активів у ліквідних і дохідних ресурсах.

Відстрочені аквізиційні витрати зникли з балансу (з 16,6% до 0%), а відстрочені податкові активи зменшились на 1,3 п.п., що свідчить про оптимізацію малоприбуткових або неактивних статей. Загалом структура необоротних активів демонструє тенденцію до концентрації на ліквідних і стратегічно важливих ресурсах, що сприяє стабілізації фінансових результатів компанії.

Аналогічно, у таблиці 2.5 представлена динаміка основних статей оборотних активів СК «УСГ».

Таблиця 2.5

Тенденції зміни статей оборотних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Показники балансу	2020	2021	2022	2023	2024	Темп зростання, %
Оборотні активи – всього	4027,04	1735,64	2427,3	1986,59	1962,36	-51,27
Запаси	0,42	0,34	0,36	0,28	0,19	-54,76
Дебіторська заборгованість	52,99	71,31	121,4	24,35	7,55	-85,75
Поточні фінансові інвестиції	357,16	296,17	340,07	1022,43	1535,68	329,97
Гроші та їх еквіваленти	526,81	273,01	1465,48	831,35	231,66	-56,03
Частка перестраховування у страхових резервах	3089,66	1094,81	499,99	108,18	187,28	-93,94

Аналіз тенденцій зміни оборотних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показує значне скорочення їх загального обсягу – на 51,27%, з 4027,04 млн.

грн. до 1962,36 млн. грн., що свідчить про зниження ліквідності та обігових ресурсів компанії.

Запаси та дебіторська заборгованість зменшились на 54,76% і 85,75% відповідно, що свідчить про скорочення операційних активів і зниження ризику непогашеної заборгованості, але водночас обмежує фінансову гнучкість. Частка перестраховання у страхових резервах скоротилась на 93,94%, до 187,28 млн. грн., що відображає зміну політики управління ризиками та зниження потреби в перестрахованні.

Натомість поточні фінансові інвестиції зросли майже у 4,3 рази (329,97%), до 1535,68 млн. грн., що свідчить про концентрацію ресурсів у більш доходних та ліквідних активах. Грошові кошти та їх еквіваленти знизились на 56,03%, що підкреслює необхідність посилення контролю ліквідності для забезпечення стабільності фінансових результатів. Загалом структура оборотних активів демонструє перехід від операційних і страхових резервів до фінансових інвестицій, що впливає на баланс між доходністю та ліквідністю.

Аналогічну, структурну динаміку статей оборотних активів СК «УСГ» продемонстровано у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Зміни у структурі статей оборотних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Показники балансу	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна (2024 р. від 2020 р.), +,-
Оборотні активи – всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0
Запаси	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість	1,3	4,1	5,0	1,2	0,4	-0,9
Поточні фінансові інвестиції	8,9	17,1	14,0	51,5	78,3	69,4
Гроші та їх еквіваленти	13,1	15,7	60,4	41,8	11,8	-1,3
Частка перестраховання у страхових резервах	76,7	63,1	20,6	5,4	9,5	-67,2

Аналіз змін у структурі оборотних активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. демонструє значну перебудову їх складу при незмінному загальному обсязі (100%). Частка поточних фінансових інвестицій зросла на 69,4 п.п., з 8,9% до 78,3%, що свідчить про концентрацію ресурсів у більш ліквідних та дохідних активах.

Водночас частка грошових коштів та їх еквівалентів зменшилась на 1,3 п.п., до 11,8%, а дебіторська заборгованість скоротилась на 0,9 п.п., до 0,4%, що відображає зниження обсягу операційних та неповернутих активів. Найбільше скоротилась частка перестраховання у страхових резервах – на 67,2 п.п., до 9,5%, що свідчить про зменшення потреби в перестрахованні та зміну політики управління ризиками.

Загалом структура оборотних активів демонструє перехід від страхових резервів і операційних активів до фінансових інвестицій, що підвищує ліквідність і потенційну дохідність компанії, але потребує ретельного контролю короткострокових зобов'язань для стабілізації фінансових результатів.

2.3. Оцінка ефективності використання активів страховика та виявлення проблем в управлінні ними

Оцінка ефективності використання активів страховика дозволяє визначити, наскільки раціонально компанія формує та розміщує свої ресурси для отримання стабільного фінансового результату. Такий аналіз допомагає виявити неефективні або низькодохідні активи, що можуть стримувати розвиток та знижувати прибутковість. Виявлення проблем в управлінні активами дає змогу своєчасно коригувати інвестиційну політику й забезпечувати оптимальний баланс між ризиком, дохідністю та ліквідністю.

В таблиці 2.7 наведено основні показники функціонування СК «УСГ» у 2020-2024 рр. Динаміка основних показників діяльності СК «УСГ» у 2020-2024 рр. свідчить про значне зростання обсягів страхових операцій, однак на тлі погіршення операційної ефективності та коливань фінансових результатів. Чисті страхові премії зросли на 1093,2 млн. грн. (на 181,05%), а чисті страхові виплати – на 199,03%, що призвело до підвищення рівня збитковості: співвідношення виплат до премій збільшилося з 44,6% до 49%.

Операційний фінансовий результат за аналізований період погіршився на 102,1 млн. грн. і у 2024 році становив –53,1 млн. грн., що підкреслює зростання витратності діяльності та посилення ризиків андеррайтингу. Чистий фінансовий результат, попри окремі позитивні роки (2022-2023), у 2024 році знизився до 23,2 млн. грн., що на 42,2 млн. грн. менше показника 2020 року.

Таблиця 2.7

Динаміка основних показників функціонування СК «УСГ» у 2020-2024 рр.

Показник Рік	Чисті страхові премії, млн. грн.	Чисті страхові виплати, млн. грн.	Операційний фінансовий результат, млн грн	Чистий фінансовий результат, млн. грн.	Співвідношення страхових виплат до премій, %
2020	1348,8	601,3	49,0	65,4	44,6
2021	1494,2	654,0	46,9	21,2	43,8
2022	1919,2	596,8	-59,9	85,0	31,1
2023	2548,5	1187,6	-24,6	108,9	46,6
2024	2442,0	1196,8	-53,1	23,2	49,0
Абсолютне відхилення (2024–2020)	+1093,2	+595,5	-102,1	-42,2	+4,4
Темп зміни, %	181,05	199,03	-108,25	35,50	109,86

Співвідношення страхових виплат до премій у 2024 році перевищило рівень 2020 року на 4,4 п.п., а темп його зростання становив 109,86%, що

свідчить про збільшення навантаження на страхові резерви та зниження фінансової стійкості діяльності. Загалом показники відображають високі темпи розвитку страхового портфеля, але водночас вказують на необхідність перегляду тарифної політики, посилення контролю витрат і вдосконалення управління ризиками для стабілізації результатів.

Оцінка показників рентабельності дозволяє визначити здатність страховика генерувати прибуток у співвідношенні до отриманих премій, активів чи власного капіталу, що є ключовим критерієм ефективності його діяльності. Аналіз динаміки рентабельності виявляє тенденції зміни прибутковості та дає змогу своєчасно реагувати на фактори, що погіршують фінансові результати. На рисунку 2.4 зображено тенденції змін показників рентабельності СК «УСГ».

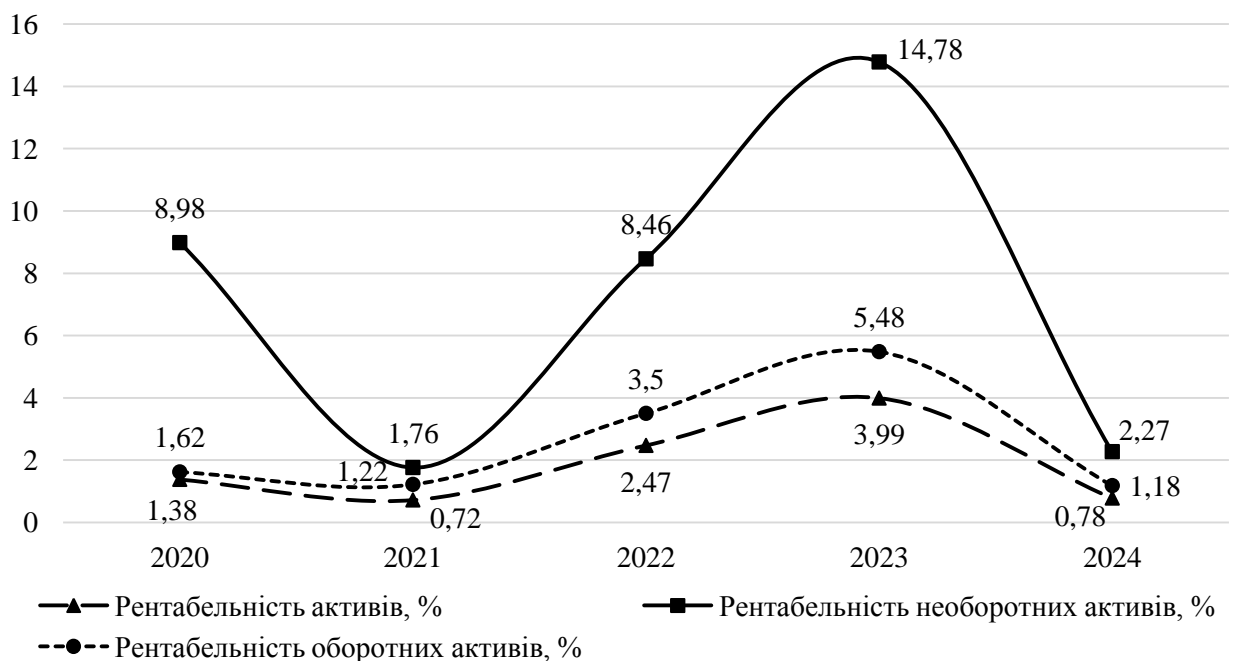

Рис. 2.4. Зміна показників рентабельності СК «УСГ»

Аналіз зміни показників рентабельності СК «УСГ» у 2020-2024 рр. свідчить про суттєві коливання ефективності використання активів та загальне зниження прибутковості у 2024 році порівняно з базовим періодом. Рентабельність активів скоротилася з 1,38% до 0,78% (–0,6 п.п.), що

відображає зменшення здатності компанії генерувати прибуток на одиницю залучених ресурсів.

Рентабельність необоротних активів знизилася значніше – на 6,7 п.п., до 2,27%, попри високі значення у 2022-2023 рр., що вказує на нестабільність та нерівномірність ефективності використання довгострокових ресурсів. Рентабельність оборотних активів також зменшилася на 0,4 п.п., до 1,18%, що сигналізує про погіршення результативності операційної діяльності та зниження ефективності управління найбільш ліквідними активами.

Загалом динаміка рентабельності демонструє, що компанія мала позитивні періоди зростання ефективності (особливо у 2022-2023 рр.), проте у 2024 році відбулося суттєве зниження прибутковості, що потребує перегляду операційної та інвестиційної політики.

Джерелом формування додаткових доходів страхової компанії є фінансові вкладення, які забезпечують отримання інвестиційного прибутку та підвищують загальну ефективність її діяльності. Розміщення вільних коштів у фінансові інструменти дозволяє страховій компанії компенсувати коливання страхових надходжень і підтримувати стабільність фінансових результатів.

На рисунку 2.5 проілюстровано динаміку обсягів фінансових вкладень та показника їх рентабельності.

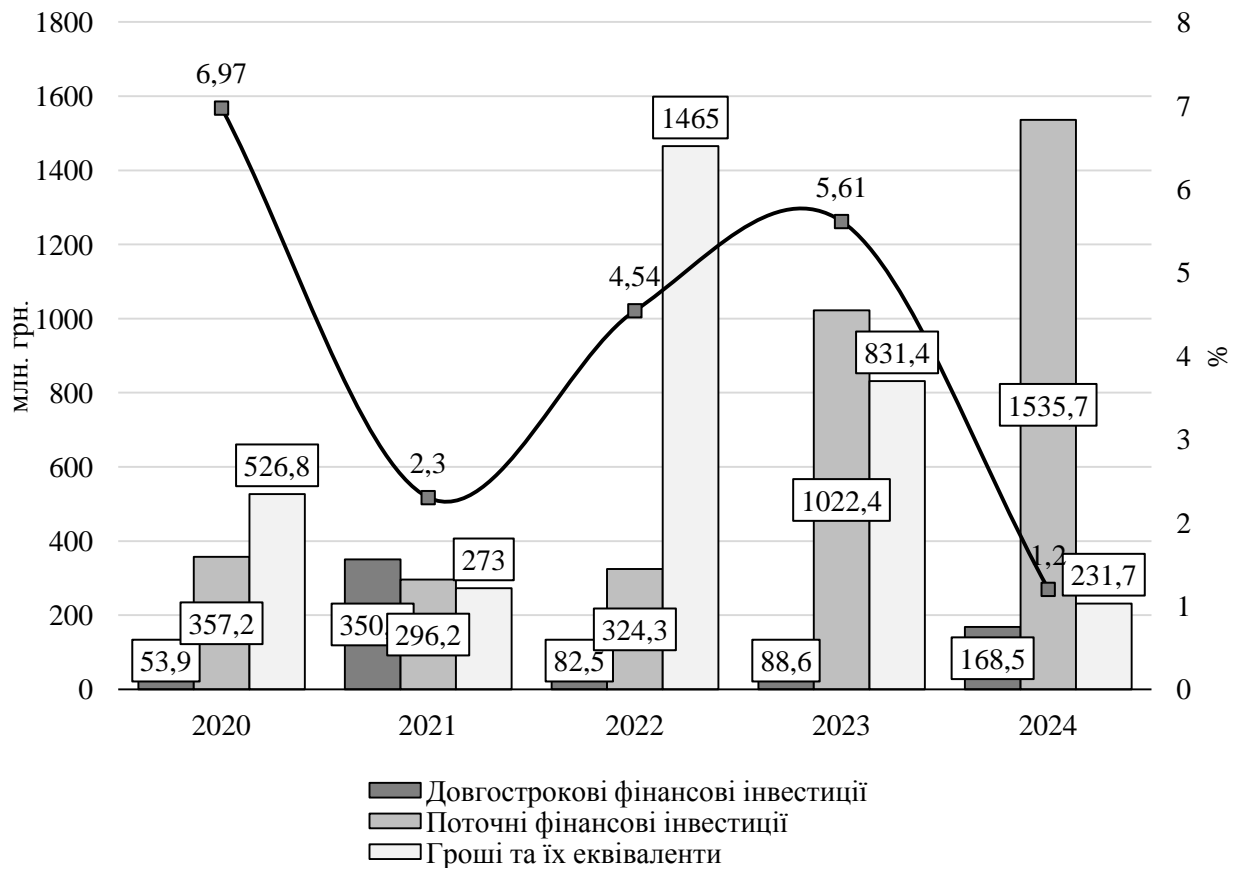

Рис. 2.5. Динаміка обсягів фінансових вкладень СК «УСГ» і показника їх рентабельності у 2020-2024 рр.

Графіки на рисунку 2.5 свідчать про суттєву трансформацію структури фінансових вкладень СК «УСГ» протягом 2020-2024 рр., що супроводжувалася значними коливаннями інвестиційної активності та ефективності. Довгострокові інвестиції зросли з 53,9 млн. грн. у 2020 р. до 168,5 млн. грн. у 2024 р., що може вказувати на прагнення компанії посилити стабільність інвестиційного портфеля, хоча їх динаміка була нерівномірною. Натомість поточні фінансові інвестиції збільшилися більш ніж у чотири рази, особливо різко зростаючи у 2023-2024 рр., що свідчить про перехід до короткострокових високоліквідних інструментів як реакцію на підвищену ринкову волатильність. Обсяги грошових коштів і їх еквівалентів демонстрували значні коливання: різкий стрибок у 2022 р. до 1465 млн. грн. відображає обережну ліквідну позицію в умовах воєнної невизначеності, після чого відбулися суттєві скорочення. Рентабельність інвестованих

активів мала нестійку динаміку й знизилася з 6,97% у 2020 р. до 1,2% у 2024 р., що свідчить про падіння ефективності інвестиційного портфеля попри зростання його обсягів.

Для страхової компанії ліквідність є одним із ключових показників ефективності, оскільки саме від достатнього обсягу високоліквідних активів залежить її спроможність своєчасно виконувати зобов'язання перед страхувальниками у разі масових або великих виплат. Високий рівень ліквідності також забезпечує стабільність фінансових потоків та підвищує довіру клієнтів і регулятора, що є критичним для безперервного функціонування та конкурентоспроможності страховика.

Результати обчислення показників ліквідності СК «УСГ» наведені у таблиці 2.8. Показники ліквідності СК «УСГ» демонструють значні коливання протягом 2020-2024 рр., що свідчить про нестабільність у структурі оборотних активів та політиці управління грошовими потоками. Загальна ліквідність зросла лише незначно – з 2,99 до 3,35, що вказує на відносно помірне покращення забезпеченості поточних зобов'язань активами. Натомість швидка та абсолютна ліквідність збільшилися суттєво, відповідно на 20,34 та 5,50 пунктів, що може бути наслідком накопичення високоліквідних активів та короткострокових інвестицій у 2023-2024 рр. Водночас надмірні пікові значення 2023 р. (28,90 та 30,57) свідчать про тимчасові дисбаланси, пов'язані з перерозподілом інвестиційного портфеля, що потребує оптимізації для підтримання стабільної ліквідності в довгостроковому періоді.

Таблиця 2.8

Показники ліквідності СК «УСГ» за 2020-2024 рр.

Коефіцієнти	2020	2021	2022	2023	2024	Зміна 2024 від 2020, -/+
Загальна ліквідність	2,99	1,22	2,24	12,79	3,35	0,36
Швидка ліквідність	5,32	2,96	2,95	28,90	25,66	20,34
Абсолютна ліквідність	22,86	7,87	3,71	30,57	28,37	5,50

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки щодо проблем управління активами СК «УСГ» (табл. 2.9):

1) незважаючи на значне зростання страхових премій та обсягів діяльності, компанія демонструє нестабільність операційної ефективності та фінансових результатів, що свідчить про недостатньо збалансоване управління активами та високі витрати на страхові виплати;

2) показники рентабельності активів, необоротних і оборотних ресурсів знизилися у 2024 році порівняно з 2020-м, що вказує на нерівномірне та неефективне використання ресурсів, зокрема довгострокових і ліквідних активів;

Таблиця 2.9

Проблеми управління активами СК «УСГ»

Проблема управління активами	Наслідки для фінансової ефективності
Нестабільність операційної ефективності	Підвищене навантаження на страхові резерви та зниження прибутковості
Неефективне використання активів	Зменшення здатності генерувати прибуток на одиницю залучених ресурсів
Волатильність фінансових вкладень	Падіння ефективності інвестиційного портфеля та ризику фінансових втрат
Коливання ліквідності	Тимчасові дисбаланси у структурі оборотних активів, ризику невиконання зобов'язань
Недостатньо збалансована політика управління активами	Необхідність перегляду інвестиційної політики, андеррайтингу та контролю витрат для стабілізації фінансових результатів

3) структура фінансових вкладень характеризується високою волатильністю: поточні інвестиції зросли значно швидше, ніж довгострокові, при цьому рентабельність інвестованих активів знизилася з 6,97% до 1,2%, що свідчить про падіння ефективності управління інвестиційним портфелем;

4) показники ліквідності компанії мають значні коливання, зокрема швидка та абсолютна ліквідність демонструють надмірні пікові значення у 2023 р., що свідчить про тимчасові дисбаланси у структурі оборотних активів і необхідність оптимізації грошових потоків для підтримання стабільності фінансової діяльності;

5) загалом проблеми управління активами СК «УСГ» пов'язані з недостатньо ефективним поєднанням страхових і фінансових активів, коливанням ліквідності та зниженням прибутковості інвестицій, що потребує перегляду інвестиційної політики, андеррайтингових процедур та контролю витрат для стабілізації фінансових результатів.

Висновки до розділу 2

1. На кінець 2024 року ПАТ «СК «УСГ» займала значущу ринкову позицію серед ТОП-10 страхових компаній України з часткою 6,81% за обсягом валових премій, що підтверджує стабільність її діяльності на ринку non-life. Загальний обсяг валових премій компанії зріс з 1913,2 млн. грн. у 2020 р. до 3009,6 млн. грн. у 2024 р., незважаючи на скорочення кількості укладених договорів на 41,4% у 2024 р. порівняно з 2023 р., що свідчить про переорієнтацію на продукти з вищими страховими сумами. У сегменті «Зелена картка» УСГ посідає 2-ге місце з часткою 22,81% та обсягом премій 547,1 млн. грн., водночас у сегментах КАСКО та ОСЦПВ компанія утримує шосту позицію з частками 7,01% та 5,18% відповідно, що демонструє стабільну присутність у різних видах страхування. Рівень виплат СК «УСГ» становить 46,62%, перевищуючи середній ринковий показник у 34,24%, що відображає високу надійність компанії та виконання зобов'язань перед страхувальниками.

2. За період 2020-2024 рр. загальні активи СК «УСГ» зменшились на 1767,15 млн. грн., з 4755,89 млн. грн. до 2988,74 млн. грн., що свідчить про скорочення оборотних ресурсів і підвищення фінансових ризиків. Частка необоротних активів зросла з 15,31% до 34,15%, а їх загальний обсяг збільшився на 292,32 млн. грн., що відображає активне формування довгострокових інвестицій і стабілізацію фінансового положення компанії.

Оборотні активи скоротились на 2064,68 млн. грн., при цьому частка поточних фінансових інвестицій зростає з 8,9% до 78,3%, а грошові кошти та дебіторська заборгованість зменшилися відповідно до 11,8% і 0,4%, що демонструє концентрацію ресурсів у більш ліквідних та доходних активах. Загалом структура активів компанії характеризується зміщенням до довгострокових і фінансових інвестицій при одночасному скороченні операційних ресурсів, що потребує підвищеної уваги до управління ліквідністю для підтримки фінансової стабільності.

3. Аналіз ефективності використання активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показав, що чисті страхові премії зросли на 1093,2 млн. грн. (на 181,05%), тоді як співвідношення виплат до премій збільшилося з 44,6% до 49%, що відображає підвищене навантаження на страхові резерви. Рентабельність активів знизилася з 1,38% до 0,78%, а рентабельність інвестованих активів впала з 6,97% до 1,2%, що свідчить про падіння ефективності використання як страхових, так і фінансових ресурсів. Показники ліквідності демонструють значні коливання: швидка ліквідність зростає на 20,34 п.п., а абсолютна – на 5,5 п.п., що вказує на тимчасові дисбаланси в структурі оборотних активів. Загалом проблеми управління активами пов'язані з нестабільністю операційної ефективності, нерівномірним використанням ресурсів та високою волатильністю фінансових вкладень, що потребує перегляду інвестиційної політики та контролю витрат.

РОЗДІЛ 3. НАПЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ СТРАХОВИКА ДЛЯ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЙОГО ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

3.1. Міжнародний досвід управління активами страхової компанії

У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків ефективне управління активами страхової компанії стає ключовим фактором забезпечення її фінансової стійкості та конкурентоспроможності. Досвід розвинених країн демонструє, що застосування передових практик інвестиційного управління, адекватної диверсифікації портфеля, використання сучасних фінансових інструментів та ризик-менеджменту дозволяє страховикам оптимізувати доходність активів, мінімізувати ризики та забезпечити ліквідність для своєчасного виконання зобов'язань перед страхувальниками.

Міжнародна практика управління активами відрізняється комплексним підходом, що включає:

- класифікацію активів за ризиковістю та ліквідністю;
- застосування сучасних фінансових інструментів (облігації, деривативи, пайові інвестиційні фонди, альтернативні інвестиції);
- активне управління портфелем на основі прогнозування макроекономічних та ринкових тенденцій;
- дотримання нормативів платоспроможності та правил внутрішнього контролю.

Дослідження міжнародного досвіду дозволяє виявити найбільш ефективні практики управління активами, що можуть бути адаптовані в Україні з урахуванням особливостей національного фінансового ринку та регуляторної бази.

У країнах Європейського Союзу управління активами страховиків здійснюється відповідно до директиви Solvency II, яка встановлює суворі вимоги до капітальної достатності, ризик-менеджменту та інвестиційної політики страхових компаній. Основні принципи європейського підходу включають:

- 1) диверсифікація активів – обмеження концентрації інвестицій у одному класі активів або одному емітенті;
- 2) ліквідність і строкова структура – відповідність строків погашення активів строкам страхових зобов'язань;
- 3) оцінка ризиків – застосування методик економічного капіталу для вимірювання ринкового, кредитного та операційного ризиків;
- 4) прозорість та звітність – щорічне оприлюднення звітів про структуру портфеля, ризики та доходність.

Як приклад, найбільші страхові компанії Німеччини, такі як Allianz SE та Munich Re, дотримуються консервативної інвестиційної стратегії з акцентом на облігації державних і корпоративних емітентів високого рейтингу, що забезпечує стабільну доходність та мінімізацію ризику дефолту.

Таблиця 3.1

Структура інвестиційного портфеля страхових компаній Німеччини

Клас активів	Частка у портфелі, %
Державні облігації	45
Корпоративні облігації	25
Акції	15
Нерухомість	10
Інші фінансові інструменти	5

Таблиця 3.1 показує структуру інвестиційного портфеля страхових компаній Німеччини, де переважну частку складають державні облігації – 45%, а корпоративні облігації займають 25%. Акції та нерухомість

становлять відповідно 15% і 10%, що свідчить про помірну частку ризикових активів у портфелі. Решту 5% складають інші фінансові інструменти, що забезпечує додаткову диверсифікацію та стабільність інвестиційної політики.

У США та Канаді страховики дотримуються принципів, визначених Національною асоціацією страхових комісарів (NAIC) та місцевими регуляторами. Основні характеристики підходу:

- 1) активне управління портфелем – регулярна переоцінка структури активів залежно від макроекономічних змін;
- 2) високий рівень диверсифікації – включення альтернативних інвестицій (hedge-фонди, приватні інвестиційні фонди);
- 3) пріоритет ліквідності – більшість активів легко реалізуються для виконання короткострокових зобов'язань.

Як приклад, компанія MetLife активно використовує облігації інвестиційного класу та пайові фонди, що дозволяє отримати стабільний дохід при контролі ризиків.

Таблиця 3.2

Середня структура активів страхових компаній США

Клас активів	Частка у портфелі, %
Облігації інвестиційного класу	50
Акції	20
Іпотечні цінні папери	15
Альтернативні інвестиції	10
Грошові кошти та депозити	5

Таблиця 3.2 відображає середню структуру активів страхових компаній США, де половину портфеля займають облігації інвестиційного класу – 50%. Акції становлять 20%, а іпотечні цінні папери – 15%, що показує помірну готовність до ризику. Альтернативні інвестиції та грошові кошти разом складають 15%, забезпечуючи диверсифікацію та підтримку ліквідності портфеля. Як видно з даних, американські страховики поєднують

консервативні інвестиції з часткою активного управління альтернативними інструментами для підвищення доходності.

В Японії та Південно-Східній Азії страховики орієнтуються на довгострокові інвестиції з метою стабілізації портфеля та забезпечення зобов'язань перед страховими клієнтами. Характерні особливості:

- 1) висока частка державних облігацій та корпоративних паперів;
- 2) помірна частка акцій та нерухомості;
- 3) використання деривативів для хеджування валютних та процентних ризиків;
- 4) акцент на довгостроковій стратегії управління активами.

Як приклад, японська компанія Nippon Life Insurance активно інвестує у державні облігації США та Європи для забезпечення стабільного доходу та зниження ризику валютних коливань.

Отже, серед сучасних підходів до управління активами страхової компанії слід визначити такі:

1. Диверсифікація. Диверсифікація є основним принципом управління активами, який застосовується міжнародними страховиками. Вона передбачає:

- розподіл коштів між різними класами активів (облігації, акції, нерухомість);
- географічну диверсифікацію (інвестиції у різні країни та регіони);
- диверсифікацію за ризиковістю та ліквідністю активів.

2. Використання сучасних фінансових інструментів. Страхові компанії застосовують:

- деривативи для хеджування процентного, валютного та ринкового ризику;
- структуровані продукти для підвищення доходності портфеля;
- інвестиційні фонди та пайові інструменти для диверсифікації ризиків.

3. Системи управління ризиками. Міжнародний досвід показує, що ефективне управління активами неможливе без впровадження систем оцінки ризиків, таких як:

- Value at Risk (VaR);
- Stress-тестування портфеля;
- моніторинг показників ліквідності та платоспроможності.

Нижче наведено порівняльну характеристику управління активами страховиків у різних регіонах світу.

Таблиця 3.3

Порівняння підходів до управління активами у різних регіонах світу

Регіон	Стратегія інвестування	Диверсифікація	Ризик-менеджмент	Ліквідність
Європа	Консервативна, державні та корпоративні облігації	Висока	Solvency II	Середня
США	Активна, облігації + альтернатива	Дуже висока	NAIC	Висока
Японія/Азія	Довгострокова, облігації та деривативи	Середня	Stress-тестування	Середня

Таблиця 3.3 демонструє ключові відмінності у підходах до управління активами страховиків у різних регіонах світу. Європейські компанії дотримуються консервативної стратегії, інвестуючи переважно в державні та корпоративні облігації, забезпечуючи високу диверсифікацію та дотримуючись стандартів Solvency II при середньому рівні ліквідності. У США страховики застосовують активну стратегію, поєднуючи облігації з альтернативними інвестиціями, що забезпечує дуже високий рівень диверсифікації, ефективний ризик-менеджмент за стандартами NAIC та високу ліквідність портфеля. Японські та азійські компанії орієнтуються на довгострокові інвестиції в облігації та деривативи, маючи середню диверсифікацію, застосовуючи stress-тестування для контролю ризиків і підтримуючи середній рівень ліквідності. Загалом, таблиця відображає, що

регіональні відмінності зумовлюють вибір інвестиційної стратегії, підхід до диверсифікації, методи управління ризиками та пріоритети щодо ліквідності.

Отже, зарубіжні страховики поєднують консервативну інвестиційну політику з активним управлінням частини портфеля для підвищення доходності. Основу портфеля складають державні та корпоративні облігації високого рейтингу, що забезпечує стабільність доходу та мінімізацію кредитного ризику. Високий рівень диверсифікації, включаючи альтернативні активи та географічне розподілення, дозволяє знизити ризики та підвищити фінансову стійкість. Використання сучасних інструментів управління ризиками (VaR, stress-тестування) є обов'язковим для забезпечення ліквідності та платоспроможності. Досвід розвинених країн може бути адаптований в українських умовах із врахуванням національного законодавства, ринкової кон'юнктури та специфіки страхової діяльності.

3.2. Формування стратегічних пріоритетів управління активами страхової компанії у воєнний період

В умовах воєнного стану фінансова стабільність страхової компанії стає одним із ключових аспектів її діяльності. Страхові компанії виконують надзвичайно важливу роль у економіці, акумулюючи страхові премії, формуючи страхові резерви та здійснюючи інвестиції. У періоди підвищеної невизначеності та ризиків, пов'язаних із воєнними діями, виникає потреба у перегляді стратегічних підходів до управління активами, що забезпечує платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

Для СК «УСГ» ключовим завданням стає адаптація політики управління активами до умов високої волатильності ринку, зміни ліквідності та зростання страхових ризиків. Це завдання вимагає визначення стратегічних пріоритетів управління активами, які дозволяють зберегти

капітал, мінімізувати ризики та підтримувати ефективність страхових операцій у воєнний період.

Страхові компанії функціонують як фінансові посередники, акумулюючи значні ресурси через страхові премії, які згодом інвестуються в різні активи. Управління активами в мирний час зазвичай орієнтоване на баланс між прибутковістю та ризиком. Проте у воєнний період ключовим стає збереження ліквідності, мінімізація кредитних і ринкових ризиків, а також підвищення гнучкості управління активами.

У воєнний період кожен страховий актив набуває подвійного значення: він не лише формує фінансовий результат компанії, але й забезпечує виконання її зобов'язань перед клієнтами та партнерами. Для СК «УСГ» це особливо актуально, оскільки компанія є одним із лідерів на ринку страхових послуг і виконує обов'язки щодо страхування широкого кола клієнтів, включно з корпоративними контрагентами та фізичними особами.

Аналіз фінансових ризиків показує, що навіть невелике зниження ліквідності або падіння вартості активів може призвести до зростання невиконаних зобов'язань та негативно вплинути на репутацію компанії. Тому стратегічна політика управління активами повинна передбачати поєднання консервативного підходу з оперативною гнучкістю, здатністю швидко реагувати на зміни ринку та адаптуватися до нових умов.

Основні фактори, що впливають на управління активами УСГ у воєнний період:

- 1) підвищена волатильність фінансових ринків: коливання курсів валют, цін на цінні папери та процентних ставок;
- 2) кредитний ризик контрагентів: можливе зниження платоспроможності корпоративних позичальників або емітентів цінних паперів;
- 3) ризик ліквідності: активи можуть бути важко реалізовані у короткі терміни, що загрожує можливістю своєчасних страхових виплат;

4) географічний ризик: активи, що прив'язані до зон бойових дій, потребують додаткової оцінки та диверсифікації.

Таким чином, стратегічні підходи до управління активами мають змінюватися: пріоритетним стає збереження капіталу та підтримка ліквідності, а не максимізація прибутку.

В умовах війни СК «УСГ» повинна зосередити увагу на таких стратегічних пріоритетах управління активами (рис. 3.1):

1. Підтримка ліквідності та швидкої конвертації активів. Ліквідність є критичним фактором під час війни, оскільки виникає потреба у своєчасному виконанні страхових зобов'язань. Для цього УСГ доцільно збільшити частку високоліквідних активів, таких як готівка, короткострокові депозити та державні боргові цінні папери (ОВДП). Встановлення внутрішніх нормативів ліквідності, наприклад співвідношення ліквідних активів до страхових зобов'язань та резервів, дозволяє контролювати готовність компанії до масових страхових випадків.

2. Збереження і диверсифікація інвестиційного портфеля. УСГ повинна уникати концентрації ризикованих інструментів і збільшити частку стабільних активів. Диверсифікація здійснюється за класами активів, строками, валютами та емітентами. Це дозволяє знизити вплив негативного шоку у будь-якому сегменті ринку.

3. Мінімізація ризиків. Рекомендується вживати певні заходи щодо основних ризиків, а саме:

– кредитний ризик: обмеження частки корпоративних облігацій, оцінка платоспроможності контрагентів, стрес-тестування;

– ринковий ризик: зниження експозиції на акції, валютні інструменти; уникнення спекулятивних операцій;

– географічний ризик: зменшення частки активів, пов'язаних із зонами бойових дій; використання перестраховування та хеджування.

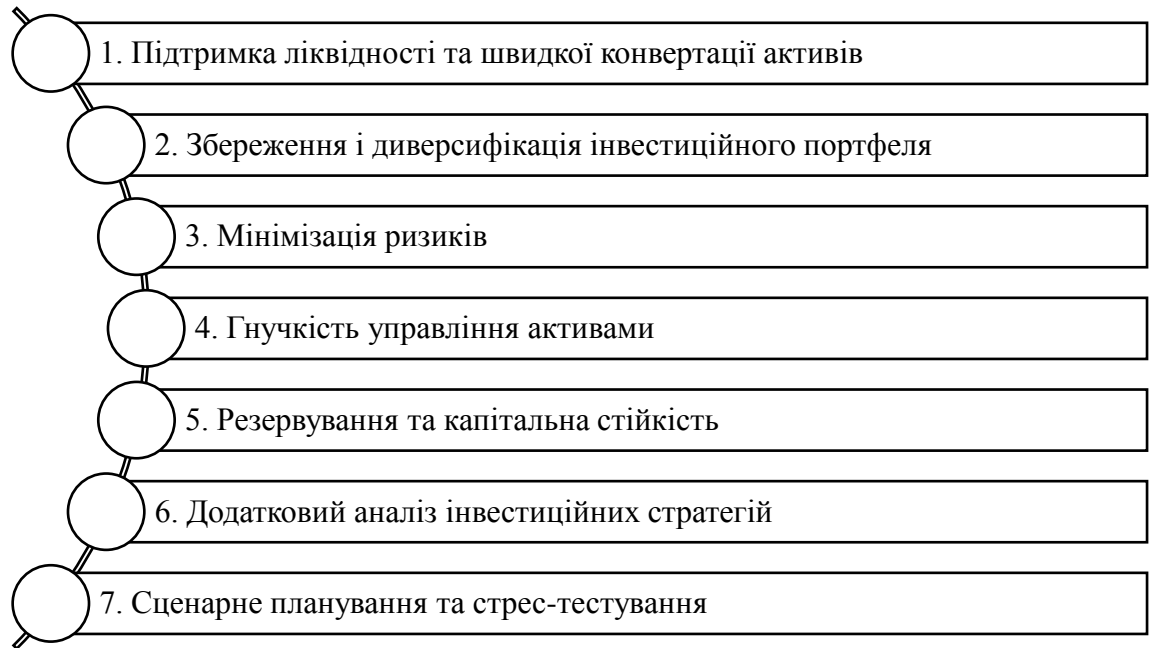

Рис. 3.1. Стратегічні пріоритети управління активами страхової компанії у воєнний період

4. Гнучкість управління активами. У зв'язку зі швидкою зміною умов ринку, УСГ повинна мати можливість оперативно реструктуризувати портфель. Це включає:

- періодичний перегляд портфеля (щомісяця / щокварталу);
- сценарне планування (оптимістичний, базовий, песимістичний);
- наявність резерву ліквідних коштів для швидких змін у портфелі.

5. Резервування та капітальна стійкість. В межах цього пріоритету необхідно вживати наступні заходи:

- підтримка достатнього рівня власного капіталу та резервів;
- регулярний моніторинг відповідності нормативам платоспроможності та регуляторних вимог;
- формування додаткових резервів для покриття можливих масових страхових випадків.

6. Додатковий аналіз інвестиційних стратегій. В умовах воєнного стану класичні інвестиційні стратегії, орієнтовані на максимізацію прибутку, можуть призводити до високих втрат. Наприклад, інвестиції в корпоративні

облігації компаній, що працюють у регіонах з бойовими діями, можуть стати джерелом значних збитків у разі дефолту.

З іншого боку, державні боргові цінні папери та короткострокові депозити, хоч і менш прибуткові, забезпечують стабільність портфеля та ліквідність для виплат страхових відшкодувань. Аналіз показує, що зниження долі ризикових активів на 10-15% та збільшення частки ліквідних активів дозволяє значно зменшити волатильність портфеля, при цьому незначно впливаючи на очікувану прибутковість.

7. Сценарне планування та стрес-тестування. Одним із ключових інструментів управління активами у кризових умовах є сценарне планування. Для СК «УСГ» доцільно моделювати декілька сценаріїв розвитку подій:

- оптимістичний – відносна стабілізація ринку, обмежене зниження вартості активів, низький рівень страхових випадків;
- базовий – помірні коливання вартості активів, середній рівень страхових виплат;
- песимістичний – значні коливання ринку, масові страхові випадки, часткові втрати корпоративних облігацій.

Результати стрес-тестування дозволяють УСГ приймати обґрунтовані рішення щодо коригування структури активів, резервування капіталу та визначення допустимих лімітів ризику. Таке підходи значно знижують ймовірність неплатоспроможності та втрат ліквідності.

Контроль, моніторинг та оцінка результативності управління активами у воєнний період набувають особливої ваги, оскільки дозволяють забезпечити стабільність фінансових потоків і своєчасність страхових виплат. Регулярне відстеження структури активів, показників ліквідності та дотримання внутрішніх нормативів сприяє ранньому виявленню ризиків і потенційно проблемних активів. Використання стрес-тестування та сценарного моделювання дає змогу оцінити вплив різних кризових ситуацій на капітал і резерви страхової компанії. Аналіз результативності інвестиційних рішень допомагає оптимізувати портфель та підвищити його

стійкість у мінливих умовах. У комплексі ці заходи забезпечують прозорість управління активами, підвищують якість прийняття рішень і зміцнюють фінансову стабільність страховика.

Загальновідомо, що існує три основні підходи до управління активами у кризових умовах:

- консервативний – максимальна ліквідність, мінімізація ризикованих інструментів, стабільність виплат;
- збалансований – поєднання безпечних та прибуткових активів, контрольоване зростання ризику;
- агресивний – акцент на прибутковість за рахунок ризикових інструментів, доцільний лише у мирний час.

Для УСГ обґрунтовано застосування консервативного або збалансованого підходу, з чітким контролем ризиків та постійним моніторингом ліквідності.

Таким чином, у воєнний період ключовим стратегічним пріоритетом СК «УСГ» є забезпечення належного рівня ліквідності та збереження капіталу як основи фінансової стійкості страховика. Диверсифікація інвестиційного портфеля та обмеження частки ризикових активів слугують ефективними інструментами зменшення впливу ринкової волатильності та підвищення стійкості активів до зовнішніх шоків. Запровадження системи внутрішніх нормативів, лімітів та індикаторів раннього попередження сприяє підвищенню ефективності контролю за управлінськими рішеннями та стабільності фінансових потоків. Формування достатнього обсягу резервів і капітальної подушки забезпечує здатність компанії виконувати страхові зобов'язання навіть за умов погіршення зовнішнього середовища. У довгостроковій перспективі стратегія УСГ передбачає поступове розширення присутності на ринку прибуткових інвестиційних інструментів після стабілізації макроекономічної ситуації та переоцінки ризикового профілю.

3.3. Розроблення моделі прогнозування результативності управління активами страховика

У сучасних умовах фінансового ринку страхові компанії стикаються з підвищеними вимогами щодо ефективності управління активами. Результативність управління активами визначає не лише фінансову стійкість страховика, а й його здатність виконувати зобов'язання перед клієнтами та підтримувати конкурентну позицію на ринку. Створення моделі прогнозування результативності управління активами дозволяє компанії більш точно оцінювати ризики, планувати інвестиційні стратегії та оптимізувати структуру портфеля.

Для СК «УСГ» розробка такої моделі є актуальною в умовах змінної ринкової кон'юнктури, волатильності фінансових інструментів та необхідності підтримання високої ліквідності активів.

Результативність управління активами страховика визначається здатністю компанії отримувати оптимальний фінансовий результат при заданому рівні ризику. Ключовими показниками результативності є:

- доходність активів (ROA);
- рентабельність інвестиційного портфеля (ROI);
- ризик портфеля, який оцінюється через стандартне відхилення доходності або показник Value at Risk (VaR).

У науковій літературі виділяють кілька підходів до прогнозування результативності активів:

- статистичні методи – аналіз часових рядів доходності активів, регресійний аналіз, кореляційні моделі;
- економетричні моделі – використання багатовимірних моделей (VAR, ARIMA, GARCH) для прогнозування волатильності та доходності портфеля;
- моделі оптимізації портфеля – застосування теорії Марковіца та її модифікацій для балансування доходності і ризику;

– штучний інтелект та машинне навчання – нейронні мережі, методи кластеризації та алгоритми прогнозування на основі великих даних.

Для СК «УСГ» доцільно поєднати класичні економетричні методи з моделями оптимізації портфеля, враховуючи специфіку страхового бізнесу та регуляторні вимоги до структури активів.

Для побудови моделі використовуються: балансові дані СК «УСГ» за останні 5 років; структура активів компанії за класами: облігації, акції, грошові кошти, депозити, альтернативні інвестиції; показники доходності та волатильності ринку цінних паперів.; статистичні дані по страхових преміях та страхових виплатах.

Пропонована модель прогнозування результативності управління активами СК «УСГ» має три рівні:

1) рівень оцінки доходності та ризику активів.

Для кожного класу активів обчислюється середня доходність (μ_i) та стандартне відхилення (σ_i) за останні 5 років:

$$\mu_i = \frac{\sum_{t=1}^n R_{i,t}}{n}, \quad (3.1)$$

$$\sigma_i = \sqrt{\frac{\sum_{t=1}^n (R_{i,t} - \mu_i)^2}{n-1}}, \quad (3.2)$$

де $R_{i,t}$ – доходність активу i у період t .

2) рівень оцінки портфеля активів.

Середньозважена доходність портфеля:

$$R_p = \sum_{i=1}^n w_i \cdot \mu_i, \quad (3.3)$$

Ризик портфеля (стандартне відхилення доходності):

$$\sigma_p = \sqrt{\sum_{i=1}^n w_i^2 \sigma_i^2 + \sum_{i \neq j} w_i w_j \sigma_i \sigma_j \rho_{i,j}}, \quad (3.4)$$

де w_i – частка активу i у портфелі;

$\rho_{i,j}$ – коефіцієнт кореляції доходностей активів i та j .

3) рівень прогнозування результативності.

На основі отриманих показників доходності та ризику визначається очікувана рентабельність портфеля та прогнозовані фінансові результати компанії.

Далі надано детальні розрахунки результативності управління активами СК «УСГ». Таблиця 3.4 містить вихідні дані, що використовуються для розрахунку результативності управління активами СК «УСГ». До аналізу включено п'ять ключових класів активів, які формують інвестиційний портфель компанії.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для розрахунку доходності та ризику активів

Клас активів	Частка у портфелі, %	Середня доходність, %	Стандартне відхилення, %	Кореляція з іншими активами (ρ)
Облігації інвестиційного класу	45	8,0	2,5	0,2
Акції	20	12,0	6,0	0,4
Іпотечні цінні папери	10	7,5	3,0	0,3
Альтернативні інвестиції	15	10,0	8,0	0,5
Грошові кошти та депозити	10	3,0	1,0	0,1

Для кожного класу визначено його частку у загальному портфелі, середню доходність за попередні періоди, показник ризику у вигляді стандартного відхилення, а також коефіцієнти кореляції з іншими активами. Ці дані дають можливість адекватно оцінити вклад кожного активу в загальну доходність портфеля та рівень волатильності. Високі значення стандартного відхилення характерні для альтернативних інвестицій та акцій,

що свідчить про їхню підвищену ризиковість, тоді як облігації та депозити мають нижчу волатильність, забезпечуючи стабільність портфеля. Кореляційні зв'язки між активами враховуються під час розрахунку портфельного ризику, дозволяючи визначити ефект диверсифікації.

У таблиці 3.5 проведено розрахунок внеску кожного класу активів у очікувану доходність портфеля СК «УСГ».

Таблиця 3.5

Розрахунок внеску кожного класу активів у доходність портфеля

Клас активів	Частка у портфелі, % (w_i)	Середня доходність, % (μ_i)	Внесок у доходність портфеля, %
Облігації інвестиційного класу	0,45	8,0	3,6
Акції	0,20	12,0	2,4
Іпотечні цінні папери	0,10	7,5	0,75
Альтернативні інвестиції	0,15	10,0	1,5
Грошові кошти та депозити	0,10	3,0	0,3
Разом	1,0	–	7,95

Внесок обчислюється як добуток частки класу активів у портфелі на його середню доходність (формула 3.3):

$$R_p = 0,45 \cdot 8 + 0,2 \cdot 12 + 0,1 \cdot 7,5 + 0,15 \cdot 10 + 0,1 \cdot 3 = 7,95\%$$

Результати свідчать, що найбільший позитивний вплив на загальну доходність мають облігації інвестиційного класу (3,6%), незважаючи на нижчу доходність порівняно з акціями, адже вони мають найбільшу частку у портфелі. Акції забезпечують другий за величиною внесок у доход портфеля (2,4%), завдяки високій середній доходності. Альтернативні інвестиції та іпотечні цінні папери також формують суттєвий внесок, хоча в абсолютному вимірі їх вплив є меншим через нижчі ваги у структурі активів. Грошові кошти та депозити забезпечують найменший внесок (0,3%), що відповідає

їхній низькій прибутковості. Сукупний результат дає середньозважену доходність портфеля на рівні 7,95%.

Таблиця 3.6

Розрахунок ризику портфеля (σ_p)

Клас активів	$w_i^2 \sigma_i^2$	$\sum_{i \neq j} w_i w_j \sigma_i \sigma_j \rho_{i,j}$ (середнє)
Облігації інвестиційного класу	$0,45^2 \cdot 2,5^2 \approx 1,2656$	$0,45 \cdot 0,2 \cdot 2,5 \cdot 6 \cdot 0,2 + \dots \approx 1,6$
Акції	$0,20^2 \cdot 6^2 \approx 1,44$	включено в суму
Іпотечні цінні папери	$0,10^2 \cdot 3^2 \approx 0,09$	включено в суму
Альтернативні інвестиції	$0,15^2 \cdot 8^2 \approx 1,44$	включено в суму
Грошові кошти та депозити	$0,10^2 \cdot 1^2 \approx 0,01$	включено в суму
Разом σ_p^2	4,2456	1,6

Таблиця 3.6 демонструє розрахунок ризику портфеля активів СК «УСГ» за допомогою дисперсійно-коваріаційного підходу. Ризик кожного активу враховується шляхом визначення добутку квадрату його ваги на квадрат стандартного відхилення (формула 3.4). Додатково враховано міжактивні взаємозв'язки через кореляційні коефіцієнти, що дозволяє оцінити ефект диверсифікації.

$$\sigma_p = \sqrt{4,2456 + 1,6} \approx \sqrt{5,8456} \approx 3,83\%$$

Результати показують, що найбільшу частку індивідуального ризику в портфелі створюють акції та альтернативні інвестиції, що пов'язано з їх високою волатильністю. Для активів із низькою волатильністю, таких як депозити, внесок у ризик є мінімальним. Загальний результат розрахунку дає значення ризику портфеля на рівні 3,83%, що є прийнятним показником для страхової компанії та свідчить про достатній рівень диверсифікації активів.

У таблиці 3.7 подано прогноз фінансових результатів діяльності СК «УСГ» на основі розрахованої очікуваної доходності портфеля. Вартість активів компанії становить 1,2 млрд. грн., і за умови середньозваженої доходності 7,95% прогнозований дохід від управління активами дорівнює приблизно 95,4 млн. грн. Враховуючи операційні витрати та імовірні

коливання ринкових показників, прогнозований чистий прибуток становить близько 90 млн. грн.

Таблиця 3.7

Прогноз фінансових результатів для портфеля СК «УСГ»

Показник	Значення
Вартість активів портфеля, млн. грн.	1 200
Очікувана доходність портфеля, %	7,95
Прогнозований дохід, млн. грн.	$1\,200 \times 0,0795 \approx 95,4$
Прогнозований чистий прибуток, млн. грн.	$95,4 - \text{витрати} \approx 90,0$

Наведені результати свідчать про достатньо ефективну структуру портфеля, проте рівень прибутковості може бути підвищений за рахунок оптимізації розподілу активів та зниження ризику. Отже, цей показник дозволяє менеджменту компанії приймати рішення щодо перерозподілу активів та оптимізації портфеля для зменшення ризику і підвищення доходності.

Для підвищення результативності пропонується використати методи оптимізації портфеля:

1) цільова функція – максимізація очікуваної доходності при заданому рівні ризику:

$$\max R_p \text{ при } \sigma_p \leq \sigma_{target}$$

2) обмеження – мінімальні частки обов'язкових класів активів за регуляторними вимогами:

$$w_{\text{облігації}} \geq 30\%, \quad w_{\text{грошові кошти}} \geq 5\%$$

3) метод розрахунку – використання лінійного та квадратичного програмування для визначення оптимальних ваг активів.

Таблиця 3.8 демонструє запропонований оптимізований варіант структури активів СК «УСГ», побудований за результатами моделювання. Оптимізація передбачає підвищення частки акцій до 25%, що дозволяє збільшити потенційну доходність портфеля, водночас зберігаючи прийнятний рівень ризику.

Оптимізація портфеля активів СК «УСГ» (пропонована структура)

Клас активів	Частка у портфелі, %	Очікувана доходність, %	Внесок у доходність, %
Облігації інвестиційного класу	40	8,0	3,2
Акції	25	12,0	3,0
Іпотечні цінні папери	10	7,5	0,75
Альтернативні інвестиції	15	10,0	1,5
Грошові кошти та депозити	10	3,0	0,3
Разом	100	–	8,25

Частку облігацій зменшено до 40%, проте вони залишаються основою портфеля і відіграють ключову роль у його стабільності. Частки іпотечних цінних паперів, альтернативних інвестицій та грошових коштів залишаються на рівні, що забезпечує баланс між ліквідністю, ризиком та доходністю. У результаті оптимізована структура забезпечує очікувану доходність 8,25%, що перевищує показник поточного портфеля, а прогнозований ризик знижується до 3,5%, що свідчить про більш ефективне управління активами. Оптимізований портфель дозволяє досягти кращих фінансових результатів при збереженні вимог до надійності та ліквідності активів страховика.

Таким чином, запропонована модель дозволяє оцінювати доходність та ризик активів СК «УСГ» на основі історичних даних і прогнозувати фінансові результати. Розрахунки свідчать, що середньозважена доходність портфеля становить близько 7,95% з ризиком 3,8%, що відповідає середньому рівню ринку страхових активів. Оптимізація структури активів дозволяє підвищити доходність портфеля до 8,2% при зниженні ризику до 3,5%, що покращує фінансову стійкість компанії. Впровадження моделі сприятиме підвищенню ефективності управління активами та прийняттю стратегічних рішень для СК «УСГ».

Висновки до розділу 3

1. Наведений аналіз міжнародного досвіду свідчить, що ефективно управління активами страховика ґрунтується на поєднанні консервативних інструментів та активних інвестиційних підходів для забезпечення стабільної доходності й контрольованого рівня ризиків. Провідні страхові компанії світу надають пріоритет державним та корпоративним облігаціям високої якості, доповнюючи їх часткою акцій, нерухомості та альтернативних активів для підвищення диверсифікації портфеля. Регуляторні вимоги, такі як Solvency II у Європі чи стандарти NAIC у США, формують високий рівень прозорості, ризик-орієнтованості та відповідності інвестиційної політики зобов'язанням страховиків. Практики застосування VaR, stress-тестування та систем внутрішнього контролю забезпечують здатність страховиків своєчасно реагувати на ринкові коливання та підтримувати ліквідність. Узагальнення міжнародного досвіду створює методологічну основу для вдосконалення підходів до управління активами українських страхових компаній із урахуванням особливостей локального ринку та чинних нормативних вимог.

2. Узагальнюючи результати дослідження, можна зазначити, що у воєнний період стратегічні пріоритети управління активами страхової компанії зміщуються у бік максимального збереження капіталу та підтримання ліквідності. Для СК «УСГ» першочерговим завданням є формування високоліквідного та диверсифікованого портфеля, здатного витримувати підвищену ринкову волатильність і ризики неплатоспроможності контрагентів. Консервативний підхід до інвестування у поєднанні зі стрес-тестуванням і сценарним аналізом забезпечує можливість своєчасної адаптації до зовнішніх шоків. Розширення системи внутрішніх нормативів і контроль за резервами зміцнюють фінансову стійкість страховика та підвищують якість управлінських рішень. У комплексі такі

заходи сприяють збереженню платоспроможності УСГ та формують основу для безпечного розвитку компанії в умовах високої невизначеності.

3. Розроблена модель прогнозування результативності управління активами дозволяє СК «УСГ» оцінювати доходність і ризик портфеля на основі історичних даних та прогнозів ринку. Аналіз показав, що поточна структура портфеля забезпечує середньозважену доходність близько 7,95% при ризику 3,8%, що відповідає середньому рівню ринку. Оптимізація портфеля дозволяє підвищити очікувану доходність до 8,25% та знизити ризик до 3,5%, забезпечуючи кращий баланс між прибутковістю та безпекою активів. Використання моделі дає можливість менеджменту приймати обґрунтовані рішення щодо перерозподілу активів та підвищення фінансової стійкості. У підсумку, впровадження такої моделі сприяє ефективнішому управлінню активами та підтримці конкурентоспроможності страхової компанії.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження, спрямоване на обґрунтування науково-практичних підходів до вдосконалення управління активами страхової компанії в умовах воєнного часу, дозволяє сформулювати наступні висновки і рекомендації:

1. Активи є ключовим фінансовим ресурсом страховика, що забезпечує виконання його зобов'язань перед клієнтами та відображає платоспроможність компанії. Вони формуються за рахунок власного капіталу, страхових резервів та залучених коштів і потребують раціонального управління для стабільного функціонування. Пріоритет надається високонадійним та ліквідним інструментам, водночас забезпечуючи достатній рівень інвестиційної активності для зростання капіталу. Ефективне управління активами гарантує фінансову безпеку, конкурентні переваги та стає функціонування страховика.

2. Ефективне управління активами є ключовим чинником фінансової стійкості та конкурентоспроможності страхової компанії. Активи повинні формуватися й розміщуватися так, щоб забезпечувати своєчасність виплат, ліквідність та оптимальне співвідношення прибутковості і ризику. Механізм управління включає інвестиційну політику, контроль ризиків, диверсифікацію активів і постійний моніторинг ринку, з урахуванням регуляторних вимог. Якісне управління активами підвищує результативність інвестицій, зміцнює довіру клієнтів і забезпечує сталий розвиток страховика.

3. У воєнний період діяльність страховиків ускладнюється через зростання страхових, фінансових, кредитних, операційних та регуляторних ризиків. Підвищена ймовірність страхових випадків і дестабілізація ринку призводять до збільшення збитковості, страхових виплат та погіршення ліквідності активів. Операційні та кіберризики разом із посиленням регулюванням створюють додатковий тиск на фінансову стійкість компаній.

Тому ефективне управління ризиками, диверсифікація портфеля та цифровий захист є ключовими для збереження стабільності та довіри клієнтів.

4. На кінець 2024 року ПАТ «СК «УСГ» займала значущу позицію серед ТОП-10 страхових компаній України з часткою 6,81% за обсягом валових премій, а їх загальний обсяг зріс з 1913,2 млн. грн. у 2020 р. до 3009,6 млн. грн. у 2024 р. Незважаючи на скорочення кількості укладених договорів на 41,4%, компанія утримує сильні позиції у сегменті «Зелена картка» з часткою 22,81% та високим рівнем виплат 46,62%, що перевищує середній ринковий показник у 34,24%. Структура власності з іноземним капіталом і доступ до ресурсів міжнародної групи VIГ створюють передумови для подальшого зміцнення ринкових позицій і розширення страхового портфеля.

5. За період 2020-2024 рр. загальні активи СК «УСГ» зменшились на 1767,15 млн. грн., при цьому необоротні активи зросли на 292,32 млн. грн., що свідчить про посилення довгострокових інвестицій та стабілізацію фінансового положення. Оборотні активи скоротились на 2064,68 млн. грн., а частка поточних фінансових інвестицій зросла з 8,9% до 78,3%, що відображає концентрацію ресурсів у більш ліквідних та доходних активах. Загалом структура активів демонструє зміщення до довгострокових і фінансових інвестицій при скороченні операційних ресурсів, що потребує підвищеної уваги до управління ліквідністю.

6. Аналіз ефективності використання активів СК «УСГ» за 2020-2024 рр. показав, що чисті страхові премії зросли на 1093,2 млн. грн. (на 181,05%), а співвідношення виплат до премій збільшилося з 44,6% до 49%, що підвищило навантаження на страхові резерви. Рентабельність активів знизилася з 1,38% до 0,78%, а рентабельність інвестованих активів – з 6,97% до 1,2%, що свідчить про падіння ефективності управління ресурсами. Показники ліквідності демонструють значні коливання, зокрема швидка ліквідність зросла на 20,34 п.п., що вказує на необхідність оптимізації

управління активами та контролю витрат для стабілізації фінансових результатів.

7. Міжнародний досвід показує, що ефективне управління активами страховиків базується на поєднанні консервативних інструментів та активних підходів до формування портфеля, що забезпечує стабільність і контроль ризиків. У розвинених країнах основу портфеля становлять державні та корпоративні облігації високого рейтингу, доповнені акціями, нерухомістю й альтернативними інвестиціями для досягнення високої диверсифікації. Регуляторні стандарти Solvency II і NAIC формують вимоги до прозорості, ефективного ризик-менеджменту та відповідності структури активів зобов'язанням страховиків. Адаптація цих практик може суттєво підвищити ефективність управління активами українських страхових компаній з урахуванням національних умов і нормативної бази.

8. У воєнний період стратегічні пріоритети управління активами страхової компанії зосереджуються на збереженні капіталу та підтриманні високої ліквідності. Для СК «УСГ» ключовим є формування диверсифікованого та низькоризикового портфеля, здатного протистояти ринковій волатильності та зростанню фінансових ризиків. Використання стрес-тестування, сценарного моделювання та внутрішніх нормативів посилює контроль над ризиками та підвищує якість управлінських рішень. Сукупність цих заходів забезпечує фінансову стійкість компанії та її здатність своєчасно виконувати страхові зобов'язання.

9. Розроблена модель прогнозування дозволяє СК «УСГ» оцінювати доходність і ризик портфеля на основі історичних даних та ринкових прогнозів. Поточна структура забезпечує доходність близько 7,95% при ризику 3,8%, тоді як оптимізація портфеля підвищує доходність до 8,25% та знижує ризик до 3,5%. Модель дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо перерозподілу активів і підвищення фінансової стійкості. Впровадження цієї моделі сприяє ефективнішому управлінню активами та підтримці конкурентоспроможності компанії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богріновцева Л.М., Ключка О.В., Заїчко І.В. Розвиток та впровадження інноваційних підходів до фінансового управління страховими компаніями в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-57>
2. Бонба І. Антикризове управління у страхових компаніях. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48(2). С. 16-19.
3. Віленчук О.М. Інноваційні стратегії управління діяльністю страхових компаній: міжнародний та національний контексти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2021. Вип. 41. С. 65-70.
4. Владика Ю.П., Шубіна І.О. Управління страховими ризиками страховика (за матеріалами страхової компанії «УСГ»). *Економіка та суспільство*. 2023. № 55. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2830/2752>
5. Водолазська О.А. Теоретична концептуалізація андеррайтингу в страхуванні. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 28. С. 80-83.
6. Волосович С.В., Нападовський І.І. Ризики криптовалютних активів та можливості їх страхування. *Modern economics*. 2024. № 43. С. 24-30.
7. Ганзюк С.М., Михайлова В.Є. Управління грошовими потоками страхової компанії в умовах невизначеності. *Ефективна економіка*. 2024. №10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.61>
8. Гевчук А.П., Крижовий О.В. Прогнозування основних показників страхової компанії та вплив на прибуток на основні елементи PEST-аналізу в умовах сучасності. *Успіхи і досягнення у науці*. 2024. №9. С. 1073-1082.
9. Дранус В., Дранус Л., Трушкіна Н. Інноваційні підходи до управління платоспроможністю страхових компаній в Україні. *Вісник*

Львівського національного університету природокористування. Серія: Економіка АПК. 2023. № 30. С. 151-156.

10. Другова В. Інноваційні підходи до страхового менеджменту в умовах цифрової трансформації. *Економіка та суспільство. 2024. № 66. DOI:https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-123*

11. Дядюра К.В., Янковський В.А. Антикризове управління страховими компаніями: сутнісний складник та сучасний стан страхового ринку України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2021. Вип. 2. С. 120-126.*

12. Зоря С.П., Потапенко Б.І. Прибуток страхової компанії: особливості формування та напрями підвищення. *Ефективна економіка. 2025. № 6. DOI:https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.94%20*

13. Касьянова Н.В., Балюков, С.С. Стратегія управління ризиками страхової компанії. *Ефективна економіка. 2025. № 9. DOI:https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.31%20*

14. Качула С.В., Білуха Р.М. Підвищення прибутковості страхової компанії в сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 22. С. 64-70.*

15. Кірдіна О.Г., Стешенко О.Д. Ризик-менеджмент у страхуванні в умовах воєнного стану. *Вісник економіки транспорту і промисловості. 2022. № 78-79. С. 151-157.*

16. Кондратенко Н.О., Новікова М.М., Волкова М.В., Москаленко Є.С. Проблеми та перспективи вдосконалення управління розвитком страхових компаній України. *Бізнес Інформ. 2022. № 11. С. 237-243.*

17. Кривенко Ю. Розвиток страхового ринку України в умовах війни. *Економіка та суспільство. 2024. № 65. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-142*

18. Кривошлик Т.Д. Фінансовий менеджмент у забезпеченні діяльності страхової компанії. *Ефективна економіка. 2024. № 8. URL:https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/4462*

19. Кривошлик Т.Д. Фінансові ресурси у формуванні фінансового

потенціалу страхової компанії. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 10(12). С. 235-250.

20. Кучерівська С.С. Конкурентні переваги страхових компаній в умовах нової економіки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Економіка. 2024. № 32. С. 24-28.

21. Лобова О., Моташко Т., Прокоф'єва О. Дотримання вимог «ризиковими» страховиками до забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2025. Вип. 1. С. 81-89.

22. Майстер А.В., Славкова А.А. Страховий ринок України: проблеми та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 2. С. 108-113.

23. Марина А., Пеценко М. Страховий ринок України в умовах війни. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5. С. 44-51.

24. Мельничук І.І., Надієвець Л.М., Заболотний Д.А. Прибутковість страховика: оцінка та управління в сучасних умовах. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 5. С. 90-93.

25. Морозова Л.С., Шкурко В.І. Роль цифрових технологій у розвитку ринку перестраховування. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. №1. С. 207-215.

26. Наглядова статистика. Показники діяльності страхових компаній. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>

27. Нельга С.П. Державне регулювання та його вплив на систему внутрішнього контролю страховика. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Економіка. 2025. № 36. С. 85-92.

28. Непочатенко О.А., Колотуха, С.М., Трушевський О.О. Сутність страхування та методичних підходів його реалізації за сучасних умов. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2025. № 1(2). С. 129-136.

29. Олійник О.В., Нагаєва Г.О. Страхування: навч. посіб. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.
30. Офіційний сайт ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». URL: <https://www.usg.ua/>
31. Панченко О., Глазков А., Корнієць Ю. Ризики страхових компаній у сучасних умовах. *Scientific Bulletin of Polissia*. 2024. № 1(28). С. 357-369.
32. Панченко О., Садчикова І. Вплив цифрових технологій на розвиток страхового бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 4 (36). С. 291-301.
33. Пахомов М.С., Єршова Н.Ю. Solvency II та управління ризиками: шлях до фінансової стійкості страхової компанії. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. №1. С. 19-22.
34. Петрук О.М., Полчанов А.Ю., Ніколаєнко С.М., Дячек С.М. Антикризове фінансове управління страховими компаніями. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.5>.
35. Петрук О.М., Полчанов А.Ю., Ніколаєнко С.М., Дячек С.М. Планування в системі фінансового менеджменту страхових компаній в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 11. С. 5-8.
36. Пікус Р.В., Бівалькевич Є.Б. Фінансовий ризик-менеджмент як інструмент антикризового управління страховою компанією. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 3. С. 149-157.
37. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>
38. Прокопчук О.Т. Особливості цифровізації страхового бізнесу в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2023. Вип. 103. Ч. 2 : Економічні науки. С. 6-16.
39. Прокоф'єва О.В. Генезис та розвиток надання послуг з перестрахування в світі та в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. №6. С. 77-83.
40. Прокоф'єва О.В. Сучасні тенденції інноваційного розвитку

страхової та перестрахової діяльності. *Агросвіт*. 2023. № 5-6. С. 86-93.

41. Пузирьова П.В., Покальчук О.К. Роль страхових компаній як стратегічного партнера у розвитку недержавного пенсійного забезпечення. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2024. № 12. С. 204-213.

42. Расшивалов Д.П., Підвисоцький Я.В., Східницька Г.В. Управлінські стратегії забезпечення фінансової стійкості страхових компаній під час кризових ситуацій. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2024. № 1 (44). С. 94-101.

43. Рейтинг страхових компаній України: Forinsurer 2024. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife>

44. Рудь І.Ю., Рудь В.О. Оптимізація портфеля страхової компанії з врахуванням ступенів ризику. *Молодий вчений*. 2019. № 3(1). С. 187-190.

45. Сніщенко Р.Г. Безпекові аспекти управління страховими компаніями України. *Трансформаційна економіка*. 2024. № 1 (06). С. 63-67.

46. Соколова А.М., Яріш О.В., Рижков А.В. Ринок страхування України в умовах сучасних трансформацій: стан та перспективи розвитку. *Економічний простір*. 2025. № 198. С. 244-252.

47. Тимошик Н.С. Впровадження європейських стандартів у страховий менеджмент України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки*. 2024. № 6(2). С. 191-200.

48. Ткаченко Н.В., Водолазська О.А. Гармонічний аналіз коливань андеррайтингового результату страховика. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. Вип. 4. С. 50-64.

49. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В., Зоря С.П. Напрями аналізу прибутковості діяльності страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 76. С. 81-85.

50. Халатур С.М., Карамушка О.М., Котюх М.В. Цифровізація управління страховим портфелем як елемент фінансової безпеки страховика. *Агросвіт*. 2024. № 19. С.4-9.

51. Халатур С.М., Олійник Г.В. Багатоцільове фінансове планування

страхових активів: сучасний аспект та перспективи. *Ефективна економіка*. 2025. № 10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.10.44%20>

52. Халатур С.М., Рац О.Ю. Фінансовий інжиніринг у страховій компанії: диверсифікація портфеля на турбулентних ринках. *Агросвіт*. 2025. № 20. С. 44-51.

53. Чорновол А., Табельська Ю. Стратегічні пріоритети розвитку страхового ринку України. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2022. Вип. 1. С. 123-130.

54. Шкурко В.І. Пруденційне регулювання перестрахової діяльності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 4. С. 29-33.

55. Шкурко В.І. Концептуальні засади державного регулювання перестрахової діяльності. *Ефективна економіка*. 2023. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.4.52>

56. Шубенко І. А., Стойко О.Я. Кризи та їх вплив на стан розвитку ринку страхування в Україні. *Бізнес Інформ*. 2025. № 2. С. 423-432.

57. Юдіна С.В., Лиса О.В., Гуржий Т.О. Теоретичні та методичні підходи до аналізу ризику в страхуванні та перестраховування. *Бізнес Інформ*. 2023. № 4. С. 142-149.

58. Юхименко В.М., Сулима Д.А. Управління капіталом страхових компаній на основі ризик-зорієнтованого підходу. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 201-205.

59. Chenu Li. Multi-Objective Asset Allocation in Insurance Firms. *Asian Journal of Finance and Economics*. 2021. URL: <https://www.ajfe.org/articles/chen2021multiobjectiveinsurance>

60. Khalatur S., Dovgal O., Karamushka O., Brovko L., Vodolazska O. Innovative trends of financial engineering to the way of digital economy. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. Vol. 6(59). Pp. 136-150. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4508>